

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходзіць штотыднёва, у чацвярткі

9 771819 161008

Дзяржава прадала Velcom

Гешэфт адбыўся ў атмасфэры поўнай сакрэтнасці. Адзін з самых ліквідных нацыянальных актываў перайшоў у арабскія рукі.

У НУМАРЫ

Юшчанка: «Куды падзелася беларуская мова?»

Прэзыдэнт Украіны выказаўся супраць надання расейскай мове статусу другой дзяржаўнай. **Старонка 4.**

Рубель працягвае таньнець

На мінулым тыдні на валютна-фондавай біржы попыт на даляры ЗША складаў \$141,5 млн супраць \$86,4 млн прапановы. **Старонка 7.**

Дубавец: «Трэба тлумачыць, чаму тут пішам мяккі знак, а тут — «НЯ»

Чаму папяровая вэрсія тыднёвіка «Свабода» выходзіць афіцыйным правапісам, а інтэрнэт — «тарашкевіцай»? **Старонка 13.**

Драма скончылася трагедый

У Бабруйску пасля чатырох дзён пошукаў 10-гадовага хлопчыка знайшлі мёртвым. **Старонка 9.**

Першы чэмпіянат па касьбе

прайшоў на балоце ў Зыдзітаве (Бярозаўшчына). **Старонка 11.**

PHOTO BY MEDIAPLANET

Менск і Мінск

Песьня Лявона Вольскага названая песьняю году паводле вынікаў галасаваньня ў Інтэрнэце. Старонка 30.

ХЛАДЗІЛЬНАЕ АБСТАЛЯВАНЬНЕ
агрегаты, кампресары,
запчасткі, расходны матэрыялы
і інструмент для рамонту

АХАЛАДЖАЛЬNIКI МАЛАКА
для ахаладжання малака перед
пастаўкой на молзаводы

ЗАПЧАСТКI
да дзірнага абсталявання
і шмат эшата

(017) 237-50-95, 237-26-81
237-50-49, 262-73-00, 216-02-01

TAA «Экахолад»

ПРАВА БЫТЬ СВАБОДНЫМ

АРГАНІЗУЕЦЦА
ПАЕЗДКА
НА БЕЛАРУСКІ
ФЭСТ
У ЛУЦКІ

22 верасеня ва ўкраінскім горадзе Луцк (Валынь) пройдзе фэст беларускага року «Права быць свабодным» з удзелам «Нейра Дзюбель», «Крама», «Ulis», «Таварыш Маузэр», «БН», «Сыціна» і інш. Даведкі: 6 4 9 - 0 8 - 8 8 , fest.svabody@gmail.com Т. 622-57-20.

BE2GETHER

3 да 26 жніўня ў Літве, ля Нарвельшак, за 50 мэтраў ад беларускай мяжы, пройдзе музичны фэст «BE2GETHER». Удзел бяруць дзесяткі гуртоў з розных краінаў, у тым ліку такія зоркі, як «Bloodhound Gang» і «Morcheeba». Будуць беларусы «Ляпіс Трубяцкій», «Drum Extasy», «IQ48». Музыка будзе гучыць трох дні і дзьве ночы.

АПЫТАНЬНЕ НА NN.BY

Якая з гэтых краінаў падаецца Вам найбольш натуранай саюзніцай Беларусі?

Расея	29 (10.0%)
ЗША	39 (13.4%)
Германія	11 (3.8%)
Украіна	77 (26.5%)
Літва, Латвія	47 (16.2%)
Польша	80 (27.5%)
Кітай	8 (2.7%)

Усяго прагаласавала ад 19 да 22 жніўня 291

ЗА БЕЛАРУСЬ!

Каму вераць больш — міліцыі ці КДБ?

На сайце Галоўнага управленьня ўнутраных справаў Менскага гарвыканкаму праводзілася апытаць: каму Вы давяраеце ў большай ступені?

Га стане на 17:00 20 жніўня вынікі былі наступныя (у адсотках):

Давяраюць:

міліцыі 9,

КДБ 8,

прокуратуры 3,

суду 2.

Нікому ня вераць 78

У гэты момант рэдактары сайта скамянуліся і выдалі апытаць.

АГ

Шаноўныя людзі!

«Наша Ніва» шукае распаўсюднікаў для продажу газеты на вуліцах і ў электрычках. Справа выгадная і надта патрэбная.

Продаж ажыццяўляецца на аснове дамоваў.

Звязтацца праз тэл.:
(017) 284-73-29,
(029) 260-78-32,
(029) 618-54-84.

Купала Ў КОЖНЫ ДОМ

Выйшаў першы плакат з сэрыі «Нацыянальныя героі Беларусі». Каб набыць, пытайтесь праз тэл. (029) 505-39-11 або праз e-mail: plakat@biz.by

Янка Купала (1852-1912)

Дзяржава прадала VELCOM

Гешэфт адбыўся ў атмасфэры поўнай сакрэтнасці. Продаж дзяржавай гэтага ліквіднага актыву можа быць звязаны зь неабходнасцю аплачваць газавыя запазычанасці.

Першым аб продажы дзяржавай долі першага апэратора GSM паведаміў сайт Bybanner.com з спасылкай на «крыніцы, якія заслугоўваюць даверу». У другой палове дня вестку пацвердзіла блізкае да лукашэнкаўцаў агенцтва «Інтэрфакс».

У прыватнасці, стала вядома, што кіпрская кампанія «SB-Telecom» (сузансавальнік СП ААТ «МЛС», тварны знак Velcom) выкупіла пакет акцый, якія належалі дзяржаве.

24 траўня 2007 году Аляксандар Лукашэнка сустракаўся з старшынём кампаніі «SB-Telecom» Ідам Самаві (насамрэч кіпрская кампанія належыць арабам). На сутрэчы абмяркоўваліся пытанні ўдзелу кіпрскай кампаніі ў будаўніцтве першаклясавай гасцініцы ў Менску. Ідам Самаві выказаў запікаўленасць інвеставаннем у рэканструкцыю й пераўбранье беларускіх цэнтраўных заводаў.

Раней, 12 красавіка на прэсавай канфэрэнцыі для кіраўнікоў беларускіх СМІ Лукашэнка заяўві пра тое, што думмае над прапановай прадаць долю дзяржавы ў Velcom. Тады сама кіраўнік дзяржавы паведаміў, што за пакет акцый Velcom было пропанавана 300—400 мільёнаў даляраў. А пасля дадаў: «Ну, калі пагандлюемся, то, можа, за 500 мільёнаў даляраў».

Паводле афіцыйнага экспертаў, кошт кантрольнага пакету акцый Velcom'у 500 мільёнаў

Хто б ні валодаў «Вэлкамам», рэкламная кампанія працягваеца.

даляраў даволі прымальны.

Паводле слоў Лукашэнкі, дзяржава як трymalnіk 51% акцый атрымлівае 17 мільёнаў даляраў дывідэндаў у год: «Таму я таксама думаю — чаму б не прадаць гэты пакет акцый? Так, камуны будзе выгадна, але нам — супэрвыгадна! Тут ёсьць над чым падумаць...»

У самой кампаніі цэлы аўторак ухіляліся ад камэнтароў. У дзяржструктурах, што мелі свою долю ў статутным фонду «МЛС», адсыпалі па камэнтары да самай кампаніі.

Пацвердзіць інфармацыю пра продаж дзярждолі акцыяў у СП ААТ «МЛС» аказалася няпроста. Па нумары тэлефону, пазначаным на сайце Міністэрства сувязі і інфарматызацыі ў якасці прыёмнай кампаніі Velcom, слухаўку зъняў строгі мужчына: «Пост нумар адзін, слухаю вас!». Па атрыманым праз даведку тэлефоне дзяжурная апэраторка кампаніі спачатку пропанавала нумар тэлефону гендырэктара, але перапытаўшы пра нагоду для звароту да начальніка

ства, назвала электронныя адресы для контактаў з прэсай. «Такія пытанні камэнтуюцца толькі праз электронную пошту», — катэгарычна адмовілася даваць нумар тэлефону супрацоўніца. Пазней прыйшоў адказ, у якім прадстаўнік «МЛС» адмовіўся ад афіцыйных камэнтароў.

На сайце кампаніі, які з раніцы не грузіўся, апошняя наўіна датаваная 20 жніўня і прысьвечаная пятым угодкам дзяйнасці Velcom у Віцебску.

У Міністэрстве сувязі, спаслаўшыся на тое, што адказны за контакты з прэсай чыноўнік у адпачынку, падзею пракаментаваць адмовіліся, ды прайдзі звязнуцца наўпрост у Velcom.

У аддзеле контактаў са СМІ РУП «Белтэлекам» таксама пакуль не валодаюць афіцыйнай інфармацыяй наконт продажу дзяржавай часткі акцыяў. Аднак там паведамілі, што цяпер рыхтуецца адпаведнае расчэнне і ў хуткім часе павінен зьявіцца прэс-рэліз.

На думку экспертаў, продаж

дзяржавай гэтага ліквіднага актыву можа быць звязаны зь неабходнасцю аплачваць газавыя запазычанасці. Цана, за якую прададзены адзін з самых прыбытковых нацыянальных актываў, пакуль не паведамляеца.

Сямён Печанко

СП ААТ «МЛС»

(гандлёвыя маркі : Velcom і Privet) — першы беларускі апэратор стандарту GSM, які працуе на рынку з 16 красавіка 1999. Да моманту ўгоды долі ўласнасці ў СП разьмеркаваныя так:

- SB Telecom Ltd. — 49%,
 - ЗАТ «Белтэхэкспарт» — 20%,
 - Рэспубліка Беларусь (у апэраторы ўным кіраваныні Мінсувязі) — 30,9%,
 - РУП «Белтэлекам» — 0,1%.
- Долі ў кіраваныні прыбытку крыху іншыя:
- SB Telecom Ltd. — 49%,
 - ЗАТ «Белтэхэкспарт» — 20%,
 - РУП «Белтэлекам» — 31%.

Юшчанка: «Куды падзелася беларуская мова?»

Прэзыдэнт Украіны Віктар Юшчанка выказаўся супраць надання расейскай мове статусу другой дзяржаўнай у краіне, што прапануе Партыя рэгіёнаў.

У якасці кепскага прыкладу наступства падобных рашэнняў Юшчанка прывёў лёс беларускай мовы:

«Спэкуляцыі на тэмы мовы — гэта таксама праца супраць Украіны. Мне

сёньня хочацца спытаць: куды падзелася ірляндзкая мова? Куды падзелася беларуская мова? Куды падзеліся дзясяткі моваў, дзяржавы якіх пайшлі па той формуле, якую нам сёньня сёйтой навязвае. Я перакананы, што гэта не палітыка Украіны, а спэкуляцыі, на якіх хтосьці яшчэ можа зарабляць палітычныя дывідэнды. Я выступаю супраць гэтага».

Запатрабаваў дэкларацыю па-беларуску — чакай суду

30 жніўня ў Гомелі адбувся суд над Сяргеем Сямёновым. Падставай для судовага разъбральніцтва зьявілася бывацца быццам бы адмова спадара Сямёнова ў запоўненні мытнай дэкларацыі

на расейскай мове.

Днямі Сяргей Сямёнаў перасякаў беларуска-ўкраінскую мяжу. У памежным пункце «Церуха» мытнікі запатрабавалі ў маладзёна запоўніць дэкларацыю. Актывіст

адказаў на гэта, што гатовы прадставіць неабходную інфармацію ў вуснай форме. Вынікам непрацяглай размовы з мытнікамі стала складанне пратаколу «пра непадпрадаванне законным патраба-

ваннем супрацоўніка мытні».

С. Сямёнаў запрашае беларусаў Гомеля падтрымаць яго падчас судовага працэсу, які адбудзеца 30 жніўня ў 14.30 па адрасе Пушкіна, 10.

Загартаваны

Неафіцыйны рэферэндум дае аптымістычныя паказыні

Аднак на беларускай мове па-ранейшаму навучаецца толькі кожны пяты.

На беларускай мове ў Беларусі навучаюцца 21,5% школьнікаў. Пра гэта паведаміў старшыня грамадзкага аб'яднання «Таварыства беларускай школы» (ТБШ) Алесь Лозка.

Калі ў 1993/1994 навучальным годзе на беларускай мове навучаліся 76% першакляснікаў, то ў мінультым — толькі 18,6%. Аднаведныя паказынікі ў Мінскай вобласці — 92,6% і 31,9%, у Менску — 58,6% і 2,2%.

Вёска, кажа А.Лозка, пачынае русіфікавацца, бо закрываюцца малакамплектныя беларускамоўныя школы і дзяцей пераводзяць у больш буйныя, навучаньне ў якіх вядзеца на

расейскай мове.

Найгоршая сітуацыя зь беларускамоўнымі школамі — у Гомельскай вобласці, найлепшая — у Менскай.

Затое аптымістычныя паказынікі дае, як сказаў

А.Лозка, «неафіцыйны рэферэндум». Усё большая колькасць абитурыентаў хоча здаваць тэсты па беларускай мове. У гэтым годзе іх было 87 тыс., пры тым, што толькі 20 тыс. скон-

чылі школы зь беларускай мовай навучаньня. У 2006 годзе тэсты па беларускай мове абраў толькі 75 тыс. абитурыентаў ВНУ.

Наастасія Янушаўская,
БелаПАН

Колькасць абитурыентаў, якія здаюць тэсты па беларускую, большае. У 2007 іх было 87 тыс., пры тым, што толькі 20 тыс. сканчалі школы зь беларускай мовай навучаньня. У 2006 тэсты па беларускую абраў 75 тыс. абитурыентаў ВНУ.

«Маладому фронту» адмоўлена ў рэгістрацыі

Такое рашэнне вынес 17 жніўня Менскі гарадзкі суд.

Гарадзкі суд Менску разглядаў пазоў актыўістаў незарэгістраванай арганізацыі «Малады фронт» да ўпраўлення юстыцыі Менгарвыканкаму. Сталічныя ўлады ўжо некалькі разоў адмаяўляліся рэгістрацаць менскую гарадзкую арганізацыю «Маладога фронту». Апошняя адмова была падпісаная 5 ліпеня.

Інтарэсы «Маладога фронту» ў судзе прадстаўляла Наастася Лойка, упраўленне юстыцыі — Натальля Янушкевіч. Судзьдзя — Зоя Салаўёва.

Ужо ў самым пачатку Нааста Лойка зъянрнулася да суду з хадайніцтвам, каб справа была адкладзеная на 26 жніўня з прычыны таго, што на суд не зявіліся некаторыя ўдзельнікі працэсу. Аднак судзьдзя адхіліла хадайніцтва, бо палічыла, што Лойка можа адна прадстаўляць «Малады фронт» на судзе.

Паводле спн. Янушкевіч «Маладому фронту» было адмоўлена ў рэгістрацыі з прычыны таго, «што арганізацыя заклікае да гвалтоўнай змены ўлады ў краіне, пропаганды вайны, міжнацыянальнай і расавай варожасці». Калі Юры Чавусаў запытаўся, якую менавіта норму гэтага закону парушае «Малады фронт», то ад-

каз быў наступны: «Усе».

Прадстаўніца ўпраўлення юстыцыі Менгарвыканкаму лічыць, што заяўленыя мэты арганізацыі не адпавядаюць мэтадам, заяўленым у статуте. Натальля Янушкевіч кажа, што найхутчэй «Малады фронт» і надалей будзе працягваць

дзейнасць па арганізацыі несанкцыянаваных мітынгаў і пікетаў. Сваю ўпэўненасць у гэтым яна абгрунтавала тым, што старшыня менскай арганізацыі «МФ» Зыміцер Хведарук неаднакроць прыцягваўся да адміністратыўнай адказнасці. «І як гэта стасуецца з хрысьціянскімі каштоўнасцямі, якія запісанаы ў вашым статуте?» — пыталася судзьдзя Салаўёва.

У судзе абвесыцілі перапынак да 16:00, але рашэнне абвесыцілі пасля 18-й.

Маладафронтайцы зьбіраюцца падаўваць скаргу ў Вярхоўны суд.

Зыміцер Панкавец

ЮЛІЯ ГАРАНКЕВІЧ

Анархію ў інтэрнэце пачнуць спыняць увосень

Праект Закону «Аб інфармацый, інфарматызацыі і абароне інфармацыі» ўключаны ў парадак дня восеніескай сесіі ніжній палаты «парламенту». Кіраунік працоўнай групы па распрацоўцы закону дэпутатка Таццяна Сафоненка (**на фота**) паведаміла, што ў часе працы ўзыніклі спрэчкі.

«Вельмі цяжка прапісаць амежавальныя крытэрыі, якія забяспечыць бы, з аднаго боку,

права на прыватнасць, а з другога — права людзей на інфармацыю», — сказала Т.Сафоненка.

Распрацоўнікі адмовіліся ад абавязковай дзяржрэгістрацыі агульнаадаступных інфармацыйных систэмай. Ціпер сябры працоўнай групы дыскутуюць наконт мэтазгоднасці абавязковай ідэнтыфікацыі карыстальнікаў інфармацыйных систэмай.

Тэлеграф.by
«Народную волю» на трох дні пакінулі без манітораў

З «Народнай волі» ў пятніцу, 10 жніўня, судовыя выканаўцы забраўлі маніторы да кампьютараў і іншую артэхніку. Як патлумачыў прысутным судовыя выканаўца, тэхніка вымæцца па прычыне не выканання рэдакцый судо-

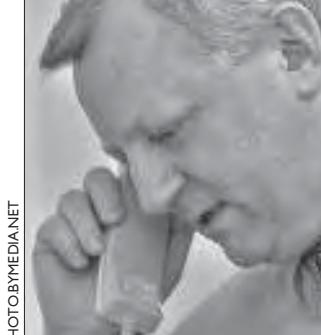
вага рашэння.

13 жніўня, пасля перамоўваў галоўнага рэдактара ў судзе Ленінскага раёну і выплаты штрафу тэхніку вярнулі.

Пры канцы мінулага году паводле рашэння суду рэдакцыя «Народнай волі» і яе аўтар мусілі заплаціць 2 млн рублёў гендырэктару ТАА «Эканоміка і права» Аляксандру Каўтуненку. Прычынай скаргі А.Каўтуненкі на «Народную волю» стаў артыкул пад назвай «Бутово минскага пошиба».

У артыкуле, на які пакрыў дзіўся бізнесовец, апавядалася, як Вольга Адамовіч засталася без жытла пасля таго, як зруйнавалі яе прыватны дом у цэнтры гораду для будоўлі элітнай піраміды-вархоўкі. Кірауніком фірмы-забудоўшчыка быў А.Каўтуненка.

Першапачаткова пазоўнік

Галоўны рэдактар «НВ» Іосіф Сярэдзіч.

прад'явіў газэце 14 адвінавачнія і патрабаваў па 100 мільёнаў рублёў з рэдакцыі і аўтара. У выніку суд задаволіў толькі адно адвінавачніне і зменшыў памер сумы да 1,5 мільёна рублёў з рэдакцыі і 500 тысячай з аўтара артыкулу.

Прэс-служба ГА «Беларуская асацыяцыя журналістаў»

Міліцыя зьбіла Насту Палажанку

Штомесячная акцыя салідарнасці ў Менску 16 жніўня скончылася зьбіццём яе ўдзельнікаў.

Першая група людзей прыйшла да касыцёлу Святога Язэпа а 19:00, яна была нешматлікай — каля 15 чалавек. Яны далучыліся да верніц, якія штодня стаяць пад съценамі бажніцы. Людзі прачыталі «Магутны Божа», пасыя чаго разышліся. За ўсім гэтым пільна назіралі прадстаўнікі спаслужбаў. Яны ператрасалі заплечнікі прысутных. Паўла Севярынца міліцыянты пільнавалі аж да дому, але не затрымалі.

Праз гадзіну частка людзей зноў падышла да касыцёлу. Колькасць удзельнікаў узрасла — было недзе 40 чалавек, стала болей і міліцыі. Людзі прачыталі малітву «Ойча наш...». Пасыя нехта зь міліцыянтаў выгукнуў: «Выпихай это быдло». Людзей скіравалі ўбок Свіслачы і адпусцілі.

Аднак і гэта быў не апошні

Акцыя 16 жніўня. Наста Палажанка (зьлева).

падыход. Яшчэ праз некалькі хвілінаў людзі зноў прыйшли да храму, іх было чалавек 50. Яны прынеслі з сабой партрэты Дацкевіча, Казуліна. Міліцыянты скамандавалі, каб прысутныя разыходзіліся, але гэта не падзейнічала. Пасыя

браць у кола людзей, якія сели на ганак касыцёлу.

Насту Палажанку ўдарылі нагой па съпіне, дасталося і іншым. Быў выпадак, што адзін АМАПавец зьбіваў хлюпша, калі другі яго тримаў.

Людзей началі выштурхоўваць убок вуліцы Багдановіча.

У гэты час на прыпынік падыходзіў трамейбус №46, у яго і селі ўсе ўдзельнікі акцыі. Так-сама ў трамейбус села шмат міліцыянтаў, якія стаялі ля дзвіярэй і нікога не выпускалі.

Побач з Чарнобыльскай капліцай трамейбус спыніўся «з тэхнічных прычынаў». Да яго адразу пад'ехаў аўтазак. Моладзь думала, што туды будуть запіхваць іх, аднак у машины селі самі АМАПавцы. Пасыя гэтага ні ў кога ўжо не было жадання вяртацца ізноў да касыцёлу.

Пазней калі кінатэатру «Масква» быў затрыманы (асобы ў штацкім зацягнулі яго ў чорны джып) удзельнік акцыі Мікіта Сасім. Пазней яго асудзілі на 10 сутак. А Наста Цішкевіч, якая бараніла хлопца, трапіла ў больницу: ад удару ў яе пачаўся запаленчы працэс у нырках.

Зыміцер Панкавец

Маладафронтайцаў будуць бараніць сілай слова

16 жніўня пад старшынством Аляксандра Мілінкевіча прайшло паседжанье камітэту ў абарону актыўісту незарэгістраванага «Маладога Фронту», прысьвеченое судам над Іванам Шылам, Яраславам Грышчэнем і Наставасяй Азаркай, якія маюць адбыцца ў верасьні.

Бацькі 16-гадовага Івана, прысутныя на паседжанні, настроеныя пэсымістычна.

Уладзімер Шыла сказаў: «Мы адчуваєм моцную падтрымку, але нічым супрацьстаць ня можам».

Павал Севярынец адзначыў, што выпадак І.Шылы — ужо другі прыклад таго, калі судзіў з адмаўляюцца судзіць юнакоў паводле арт. 193: «Гэта можа пасставіць пад пытаньне выкарыстаньне таго артыкулу Крымінальнага кодэкса».

Праваабаронца Людміла Гразнова звязнічалася да людзей старэйшых з заклікам пісаць лісты ня толькі ў суды й КДБ, але і бацькам юнакоў: «Часта бывае так, што сямейныя стасункі, калі старэйшыя не разумеюць важнасць справы маладых, зьяўляюцца значна большым вырабаваннем для людзей, чым суд».

Барыс Гарэцкі

СЪЦІСЛА

Масавае затрыманьне у Берасьці

Затрыманыя некалькі дзясяткаў чалавек на прэзэнтацыі кнігі Паўла Севярынца «Лісты зь лесу». У памяшканьне, дзе праходзіла імпрэза, уварваліся міліцыянты, спасылаючыся на тое, што, паводле інфармацыі, гэта адбываеца сход вядомай бандыцкай групоўкі.

Прысутных загрузілі ў козылкі й даставілі ў Савецкі РУУС Берасьця. Сустрэча адбывалася ў памяшканьні берасьцейскай управы. Парты БНФ і была ўзгодненая з кіраўніцтвам арганізацыі.

Паўла Севярынца, які таксама ўдзельнічаў у прэзэнтацыі, пакінуў ў ізалятары да серады, а ў

сераду асудзілі на 15 сутак.

Барыс Гарэцкі

Стыхійны бунт у Ждановічах

Сотня прадпрымальнікаў зладзілі стыхійны мітынг на рынку ў Ждановічах. 19 жніўня падатковыя органы праводзілі на рынку рэйдавую праверку. Адзін з прадаўцоў, што гандлюе футрамі, ня змог

прад'явіць падаткавікам адзін з дакументаў. Ён ня меў дазволу ад імя ўладальніка тавару на рэалізацыю тавару прадаўцом. Кантралёры заявілі, што ў сувязі з гэтым увесь тавар, які знаходзіцца ў краме, — на 100 тысячаў даляраў, будзе канфіскаваны. Гэта выклікала бурныя пратэсты гандляроў.

МБ

АРСЕНЬ ПАХОМАЎ

«Беларуская калійная кампанія» заяўляе пра вялікі посьпех

Выгадная кан'юнктура на сусветным рынку выводзіць Беларускую калійную кампанію ў лідэры паводле папаўнення бюджету валютай.

Дзякуючы выгаднай кан'юнктуры на сусветным калійным рынку «Беларуськалій» можа атрымаць у гэтым годзе прыбытак ад экспарту ў памеры \$140—200 млн, у інтэрвю газэце «Белорусы и рынок» паведаміў гендырэктар Беларускай калійной кампаніі Ўладзімер Нікалаенка. Паводле ягоных словаў, заўважны рост прыбыткаў магчымы ня толькі дзякуючы спрыяльным коштам, але й праз сама ўтварэнне БКК і адхіленне пасярэдніка.

Цікавасць да супрацоўніцтва з Беларусій у сферы вытворчасці калійных угнаенняў вы-

яўляе Індыя. Яна імпартуе штогод 4 млн т. угнаенняў, зь Беларусі ў тым ліку 1,2 млн т. І плянует падвоіць аб'ём імпарту.

Пасол Індыі ў Беларусі Раджэндра Кумар Цягті заяўіў пра гатовасць яго краіны інвеставаць пабудову ў нашай краіне пяці новых шахтаў на \$12 млрд Эксперты, аднак, папярэджваюць, што ў выпадку задзейнічання такой колькасці новых шахтаў, можа ўзыніць прафлема перавытворчасці і адпаведна непазыбенага падзення коштак.

Сямён Печанко

PHOTOMEDIA.NET

Беларуская калійная кампанія

Утвораная ў сінегі 2005 г. У яе склад на парытэтных умовах уваходзяць РУП ВА «Беларуськалій» і ААТ «Уралкалій». Аб'ём вытворчасці складае 8,15 млн т. У плянах павелічэнне аб'ёма да 2012 г. да 9,65 млн. т.

Кампанія займае 30% сусветнага рынку паставак калійных угнаенняў. Мае 5 прадстаўніцтваў: у Пекіне, Нью-Дэлі, Сан-Паўлу, Чыкага, Сынгапуре. Эўрапейскі рынак забясьпечваецца з Менску, дзе месціцца штаб-кватэра БКК. Прадукцыя кампаніі грузіца ў партах Клайпэды (Літва), Вэнтсыліс (Латвія), Мікалаеў (Украіна).

рэзьніца паміж попытам і прапановай была неістотная. Магчыма, гэта звязана з пагаршэннем сітуацыі ў замежным гандлі ў жніўні.

Адначасова назіраецца рост курсу беларускага рубля ў адносінах да ёўра і расейскага рубля — 2 і 1% адпаведна.

СП

Рубель працягвае таньець

Курс нацыянальнай валюты да ёўра і расейскага рубля ўзрос на 2 і 1 % адпаведна.

На мінульым тыдні на Беларускай валютна-фондавай біржы попыт на доляры ЗША складаў \$141,5 млн супраць \$86,4 млн прапановы. У мінульым годзе ў аналагічны пэрыяд

рэзьніца паміж попытам і прапановай была неістотная. Магчыма, гэта звязана з пагаршэннем сітуацыі ў замежным гандлі ў жніўні.

Адначасова назіраецца рост курсу беларускага рубля ў адносінах да ёўра і расейскага рубля — 2 і 1% адпаведна.

СП

СЪЦІСЛА

Міністар прамысловасці хоча перасесці на «Саманд»

Паводле словаў Анатоля Русецкага, Samand хутка выдесніць патрыманыя аўто зь беларускіх дарогаў. Транскае тэлебачанье са спасылкай на кірауніцтва кампаніі Iran Khodro Co паведаміла, што міністар прамысловасці Беларусі Анатоль Русецкі запэўніў прадстаўніцтва кампаніі ў вялікай цікавасці беларусаў да іранскіх аўто. Айчынныя аўтамабілебудаўнікі

Міністар Анатоль Русецкі за рулём «Саманду».

хочуць выпускаць 50 тыс. легкавікоў, 20 тыс. зь якіх павінныя складаць Samand. Іншыя легкавікі маюць быць кітайскімі. Прычым да 2010 г. усё

электроннае начынне ў легкавіках будзе выпускана ў Беларусі, падкрэсліў міністар прамысловасці.

Італія дае крэдыт Беларусі

Беларусь атрымае ад Італіі крэдыт у суме 210 млн ёўра. Пра гэта заяўіў прэм'ер-міністар Сяргей Сідорскі на сустрэчы з паслом Італіі ў Беларусі Гульельма Ардыонэ. С. Сідорскі нагадаў, што Беларусь ужо карыстаецца крэдытам італьянскага банку «УніКрэдыта» ў

аб'ёме 70 млн ёўра. С. Сідорскі таксама падзякаў за тое, што Італія прымас «ўзважаныя палітычныя рашэнні па Беларусі на міжнароднай арэне». Маецца на ўвазе, мусіць, супраціў Італіі скасаванню гандлёвых прэфэрэнцыяў ЭС па Беларусі.

Сідорскі: Насельніцтва павінна цалкам аплачваць паслугі ЖКГ

Пра гэта заяўіў Сяргей Сідорскі на нарадзе ў Лідзе.

СП; БелТА

Адны супрацоўнікі «Штазі» ў «Газпром-Германія»

Высокі прадстаўнік «Gazprom Germania» — нямецкай дачычнай кампаніі расейскага энэргаканцэрну — быў супрацоўнікам «Штазі». Пра гэта паведамляе газета «Die Welt». Гэта ня першы выпадак сувязі мэнэджэраў «Газпрому» з даунімі службамі бясыпекі ГДР.

Кіраўнік кадравай службы «Gazprom Germania» Ганс-Увэ Крээр быў неафі-

цыйным супрацоўнікам таемнай паліцыі ГДР пры канцы 70-х (вядомы, як агент «Ролянд Шродэр»), а таксама ў другой палове 80-х — гэтым разам пад псеўданімам «Гартман».

Крээр быў каштоўным супрацоўнікам «Штазі», бо меў доступ да ўсёй энэргаспадаркі Цюрынгіі.

Раней выявілася, што гэдээраўскімі

шпіёнамі былі фінансавы дырэктар «Gazprom Germania» і адміністрацыйны дырэктар кампаніі «Nord Stream», якая будзе Паўночны газаправод.

Былы канцлер Герхард Шродэр, які ўзначальвае сход акцыянераў «Nord Stream», адмовіўся камэнтаваць мінулае свайго супрацоўніка.

Вольга Данішэвіч

Расея забараняе трансъляцыю Бі-Бі-Сі

Мэркель — найпапулярнейшая канцлерка ў гісторыі

Папулярнасць Ангелы Мэркель сярод немцаў расце. Большым трох чвэрці немцаў выступаюць за тое, каб Мэркель засталася на чале краіны яшчэ на адзін тэрмін. Толькі 20% супраць гэтага.

Такія вынікі дало апытаньне грамадзкой думкі, праведзеное

сацыялягічнай службай Emnid на замову газеты «Bild am Sonntag».

Ніколі яшчэ ў гісторыі Нямеччыны на палове тэрміну свайго ўрадавання ніводзін нямецкі канцлер ня цепычоўся такой высокай папулярнасцю. Немцам падабаецца і ўзважаны, далёкі ад

папулізму палітычны стыль Мэркель, і яе дасягненыні ў якасці старшыні Эўрасаюзу, і вынікі саміту вялікай восемкі, які прымала Нямеччына.

Урад жа ў цэлым далёка не такі папулярны, як яго кіраўніца.

МБ

Sueddeutsche Zeitung: Горадня была цудоўным горадам

«З заходнебеларускага гораду, што на мяжы Польшчы, Літвы і Беларусі, мог бы атрымацца дзіўны палімпсест з дамоў, цэркваў, палацаў, пабудаваных у часы Вялікага княства Літоўскага, Рэчы Паспалі-

тай, расейскага царызму. У будучыні гэты ўнікальны горад рыхкуе папоўніць вялікі сьпіс вельмі кепска адрэстаўраваных беларускіх архітэктурных помнікаў. Прыкладна 70 будынкаў знесеныя дзеля пашырэння вуліцаў і стварэння ўмоваў для прыбытковых новабудоўляў. Збольшага гэта робіцца ўладамі цішком», — гаворыцца ў артыкуле нямецкага газеты Sueddeutsche Zeitung.

«Рэальная вынікі — гэта праўдзівы жах. Нейкія гратэскавыя фасады, будынкі, мала адпаведныя сваім гістарычным арыгіналам. Брук плошчаў пакрываеца таннай пліткай, і на іх ўсталёўваюцца гэтак званыя рэтрапіхтары».

«Дылетанцкая халтура ў

стылі савецкіх традыцый — не адзінкавы выпадак для Беларусі. Падобнае можна назіраць і ў старых кварталах Менску, Нясьвіжу, Наваградка. Як вынікае з матэрыялаў Міжнароднай рады па ахове помнікаў і гістарычных месцаў

(Icomos) «за апошнія дзесяць гадоў Беларусь страціла 100 археалагічных аб'ектаў. Неўзабаве можна будзе сказаць: «Горадня была цудоўным горадам», — пиша Sueddeutsche Zeitung.

Milinkevich.org

Эўрапарлямэнт — за Горадню

У сувязі з разбурэннем гістарычнай часткі Горадні Камітэт па культуры і адукцыі Эўрапарлямэнту звязаўся ў ЮНЕСКА з просьбай абароны гістарычнай часткі цэнтра каралеўскага гораду над Нёманам. У заяве ўтрымліваеца просьба ўтварэння міжнароднай камісіі, якая занялася б наглядам за рэстаўрацыйнымі працамі.

У Карэлічах затрымалі меркаванага забойцу школьніцы

17-гадовую жыхарку Карэлічаў (Гарадзеншчына), шукалі ад 3 жніўня. У забойстве дзяўчыны падазраецца 27-гадовы тройчы асуджаны жыхар гарадзкога пасёлку.

Калі дзяўчына не вярнулася дамоў увечары (а раней зь ёй такога не здаралася), маці пазваніла ў міліцыю. Па трывозе ўзнялі асабісты склад Карэліцкага РУУС, выклікалі экспертаў з Горадні, паведамляе «Міліцыйскі веснік». Пашукі не давалі плёну больш за тыдзень. Сыледчыя выклікалі на допыты ўсіх падазроных асобаў. Найперш цікаўліўся тымі, хто раней адбыў тэрмін за згвалтаванье. Сыледчыя выклікалі на допыты ўсіх падазроных асобаў. Найперш цікаўліўся тымі, хто раней адбыў тэрмін за згвалтаванье, бо працоўнай вэрсіяй зынкнення школьніцы было менавіта цяжкое злачынства сексуальнага характару. Асаблівую цікаўасць вызлікаў тройчы асуджаны мясцовы жыхар, які

колькі месяцаў таму вызваліўся з турмы, дзе адбываў пакаранье за згвалтаванье. Малады чалавек ня меў алібі на той вечар, а на наступны дзень нечакана для сваякоў зъехаў у Менск. Найбольшае падзэрненне вызлікала тое, што неўзабаве пасля зынкнення дзяўчыны ён, нібыта, набыў мабільны телефон акурат такі, як у зынклай. Падвёў падзраванага і дэтэктар маны. У выніку малады чалавек пагадзіўся даць съведчаныні і паказаў съледчым месца, дзе схаваў цела дзяўчыны. Гэта адбылося на дзясяты дзень попукаў. Сыледствам зымаеца абласная прокуратура.

Здарэнне справакавала надзвычайні розгалас у невялікім гарадзкім пасёлку. Пакуль дзяўчыну шукалі, падзея абрастала самымі неверагоднымі вэрсіямі і чуткамі. Нібыта яе бачылі ў кампаніі незнамых маладых людзей, альбо ўвогуле пераапранутую, у парыку ў адной з крамаў пасёлку. А ўсё таму, што гэта ня першы выпадак забойства маладых дзяўчын у Карэлічах. Два гады таму маладая жыхарка пасёлку вярталася з Наваградку дамоў і села ў выпадкове аўто з незнамымі маладымі людзьмі. Дзяўчына пагадзілася паехаць з імі ў Менск пры ўмове, што яе адвяzuць назад. У выніку няявісьветленых абставінай адзін з новых знаёмцаў задушыў дзяўчыну й схаваў у двары аднаго з менскіх мікраараёнаў.

Сямён Печанко

Драма скончылася трагедыяй

У Бабруйску пасля чатырох дзён пошукаў 10-гадовага хлопчыка знайшлі мёртвым.

У туго сераду ў Бабруйску зынк 10-гадовы хлопчык. Пасля съледствія быў затрыманы 14-гадовы вучань той жа школы, дзе вучыўся малы, а цела дзіцяці ў нядзелю знайшлі ў вадзе ля моста

церазь Бярэзіну. На целе съяды збыцця.

Паводле папярэдняй вэрсіі, церазь дзень пасля забойства падзраваны патэлефанаваў маці хлопчыка і запатрабаваў 3 тысячи да-

ляраў выкупу. Як мяркуюць съледчыя, восьмікляснік дазнаўся, што сям'я зынкляга ціпера прадала хату.

Яўген Кавалёнак, начальнік упраўлення крымінальнага вышуку УУС Магілёўскага аблвыканкаму сказаў: «Мы хапелі знысьці хлопчыка жывым. Яму ўсяго

толькі 10 год. Таму выкарыстоўваліся ўсе магчымыя сродкі. Падлетак, які падзраецца ў здыжайсненні злачынства, ціпера затрыманы і знаходзіцца ў Бабруйскім ізаляторы часовага ўтрымання. Ён стараеца ўнікнучы адказнасці, і на контакт са съледствіем ідзе вельмі цяжка. Так што нам будзе цяжка дакаць ягоную віну».

Паводле СТВ і БелТА

У Чарнобыльскай зоне знайшлі невядома каго

Чалавек ня помніць, хто ён і адкуль, затое выдатна разьбіраеца ў тактыка-тэхнічных характеристыках пісталета Макарава. Ён сядзеў на беразе Прывіці ў Хойніцкім раёне. Гэты «ненхата» ня ведае, як тут апынуўся і хто ён такі.

Знойдзены тыдзень таму мужчына фізычна здаровы. І добра арыентуеца ў рэальных падзеях. У прыватнасці, ведае, у якой краіне

апынуўся, імёны палітыкаў, арыентуеца ў географіі і гісторыі.

Засталіся ў яго і пзўнага ўменьні зь мінулага: ён кіруе аўто і выдатна разьбіраеца ў ТTX пісталета Макарава, паведаміла АНТ. Гаворыць з расейскім акцэнтам — мажліва, што з Расіі.

Апошнімі гадамі ў Расіі масава фіксуюцца аналагічныя выпадкі амнезіі.

Радыё «Рацыя»

Калі хто пазнаў гэтага чалавека, тэлефонануцце ў Нараўлянскі РУУС: (02355) 213-95, (029) 651-42-32 ці 102.

95 штрафаў за вечар тым, хто не засвяціўся

За вечар панядзелка супрацоўнікі ДАІ аштрафавалі 95 чалавек за адсутнасць съвятаў яральных элементаў на воротцы.

Барыс Гарэцкі

Радзіма Буйніцкага пад пагрозай

Аграгарадок у Празароках зьнішчыць традыцыйную забудову мястэчка.

Культурную каштоўнасць маюць ня толькі манумэнтальныя спаруды. Каштоўная і шараговая колісі забудова, што стагодзьдзямі фармавала непаўторнае аблічча нашых гарадоў і мястэчак. Гэтым разам пагроза нависла над старасьевецкай мястэчкай забудоваю ў Празароках, дзе ўлада маніца зьнішчыць рэшты даўніны на вуліцах Цэнтральнай і Палацкай. На

тым месцы будзе паставлены тыпавы аграгарадок.

У цэнтры вёскі ўстаноўлены помнік заснавальніку беларускага прафесійнага тэатру Ігнату Буйніцкаму. Тут жа ён і пахаваны. А ў школе ўжо 25 гадоў існуе музэй, які расказвае пра жыццё і тэатральную дзейнасць знакамітага земляка.

Вуліца Цэнтральная ідзе ў Палевачы, дзе нарадзіўся

Панараама Празарокаў.

Забудова канца XIX ст. на вуліцы Цэнтральная у Празароках.

Гэтаму будынку ўжо 77 гадоў.

І.Буйніцкі. Буйніцкі ў сваім маёнтку ладзіў вечарыны танцораў, съпевакоў, музыкаў. Так у 1907 годзе зь ягошчай лёгкай рукі склаўся аматарскі калектыв першага беларускамоўнага тэатру. Дарэчы, ён утрымліваўся на даходы з маёнтку самога Буйніцкага. Аднак, займаючыся тэатрам, а не гаспадаркай, ён зьбяднеў так, што яму давялося прадаць свой маёнтак і купіць хату ў Празароках.

Тутсама на початку XX стагодзьдзя нарадзіліся Та-

маш і Антон Падзявы, каталіцкія сівятары, актыўныя ўдзельнікі нацыянальнага хрысьціянскага руху XX ст.

Са зьнішчэннем рэштаў старое забудовы ўжо нішто ня будзе ў Празароках нагадваць пра вытокі нашае нацыянальнае сівядомасці. Жыхары Празарокаў Фелікс Лавейка і Вольга Гінько кажуць, што падобных будынкаў ужо было шмат знесена ў апошнія дзесяцігодзінні. Засталося іх вобмаль...

Уладзімер Скрабатун,
фота аўтара

Першы чэмпіянат касцоў

Грамадзкае аб'яднанье «Ахова птушак Бацькаўшчыны» пры падтрымцы сусветнага экалягічнага фонду GEF зладзілі ў Зыдзітаве (Берасцейшчына) першы ў Беларусі чэмпіянат касцоў.

«Ахова птушак Беларусі» прабівала ідэю правядзення мераўпрыемства для таго, каб захаваць нізіннае балота ад застаныння хмызам. Бо толькі на адкрытых месцах гняздуе вяртлявая чаротаўка — птушка з атраду вераб'іных, якой пагражае зынкненне. І за зберажэнне якой адказвае Беларусь — менавіта ў нас гняздуе 60% ад сусветнай папуля-

цы.

У Польшчы такія спаборніцтвы ладзяцца ўжо больш за дзесяцігодзінне.

Балота ў Зыдзітаве загадзя было падзелена на дзялянкі.

«Хто б мог падумаць, — казалі жанчыны са Зыдзітава, — што нашае балота стане сапраўднай славутасцю. Мы яго некалі пракліналі, калі даводзілася

сена вывозіць на лодцы або ставіць у стажкі і чакаць марозу».

Ірина Быцкевіч, сакратарка сельсавету, сказала, што ўрочышча, дзе ладзяцца спаборніцтвы, перасталі касіць 17 гадоў таму. Належыць яно Спораўскаму заказніку.

Касіць асаку з чаротам было няпроста.

У асабістым першынстве пераможцам стаў Пятро Вярышка з каманды Спораўскага заказніка. У камандным заліку першое месца заваявала каманда СВК «Земляроб» Бярозаўскага раёну — гаспадары спаборніцтваў. Родныя сынены дапамагаюць, у дадзеным выпадку — роднае балота.

МБ; Святлана Яскевіч, «Звязда»

ААН ратуе беларускіх кажаноў

Група берасцейскіх навукоўцаў перамагла ў конкурсе Праграмы малых грантаў Глобальнага экалагічнага фонду, які забясьпечвае ПРААН. Пагадненне пра старт праекту «Захаваныя найбуйнейшай у Эўропе зімавальныя калёніі рукакрылых у заказніку «Барбастэла» падпісалі прадстаўніца ААН у Беларусі спадарыня Джыхан Султаноглу ды старшыня Клейнікайскага сельсавету Яўген Качан.

Кажаны захапілі старыя бастыёны Берасцейскай фартэцы адразу, як адтуль сышлі людзі. Аднак аховы не было, і невядомыя вандалы два гады таму залезлы ў памяшканыні, ablі звяркоў саляркай ды падпалилі. Загінула 400 кажаноў... Навукоўцы й вырашылі паставіць на ўваходах у казематы краты. Па розных ацэнках, ад лістапада да сакавіка тут бывае пад 3000 кажаноў. Як мясцовых, гэтак і «імігрантаў» з Ресей ды Польшчы. Пяць відаў жывёлаў занесена ў Чырвоную книгу.

Бульдозэры ледзь ня зынішчылі гітарычны Ра��

У Ракаве мясцовыя археолягі літаральна на хвіліны апярэдзілі рабочых, што клалі трубы ў гітарычным цэнтру мястэчка. Сярод знаходак — ганчарная печка XVI ст., 50 кг кафлі таго часу, книга Торы на ідыш і выявы анёлаў.

Нечуваны ўзыёт БАТЭ

Упершыню ў гісторыі беларускі футбольны клуб трапіў у трэці кваліфікацыйны раўнд Лігі чэмпіёнаў. БАТЭ перамог кіпрскі «Апаэль» і ісьляндзкі

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Паслья Спасу адлятаюць буслы.

«Хафнаф’ёрдзюр». Апошнім жа бар’ерам для барысаўцаў стаў бухарэсцкі клуб «Сыцяўа». Румынаў трэніруе легендарны футбаліст Георгі Хаджы, якога некалі называлі балканскім Марадонам.

Зь першых хвілінаў адчувалася, што румыны спраўнайшыя, аднак нярэдка ў футболе парадак б’е клясу. І на 40-й хвіліне абаронца БАТЭ Арцём Радзькоў скарыстаў адскок у штрафной «Сыцяўа» і адкрыў лік — 1:0.

У другой палове сустрэчы барысаўцы відавочна

саступалі бухарэстцам у сьвежасці. Ня дзіва, чэмпіянат краіны пераваліў за экватар, а румыны толькі выйшли з адпачынку. Гэта хутка адлюстравалася на таблі. Цяпер ужо цэнтральны абаронца «Сыцяўа» Гаян удала сыграў голавой у штрафной БАТЭ — 1:1. А за шэсць хвілінаў да фінальнага сьвістка бліскучы ўдар атрымаўся ў Дзіке — 1:2. Румыны маглі забіць яшчэ, але не імкнуліся, за што і былі пакараныя. У дадатковы час лік выраўняў Генадзь Блізныук — 2:2.

Пачуцьце прыкрасы і зъяніла надзея. Матч у адказ пройдзе праз два тыдні ў Бухарэсьце.

Чорная паласа Мірнага

Першая ракетка Беларусі Макс Мірны вылецеў з сотні найлепшых тэнісістаў сьвету паводле рэйтингу Асацыяцыі тэнісістаў. Ен займае 105-ю пазицію.

**Зымішер Панкавец,
Сяргей Будкін, Арцём
Багданаў, радыё
«Раша», Польскае
радыё для замежжа**

SALIGORSK.ORG

14 жніўня**Назад у Кастрычніцкі**

Скарга **Юрася Алейніка**, адлічанага з чацьвертага курсу Акадэміі кіравання пры презыдэнце, будзе разгледжаная 28 жніўня ў судзе Кастрычніцкага раёну Менску. Такое рашэнне прынято суддзьдзя Кастрычніцкага раёна падчас папярэдніх гутаркі з зацікаўленымі бакамі. Адвакат Ю.Алейніка **Ларыса Атаманчук** настойвае на адмене загаду аб адлічэнні.

Бунтаўцамі цікавяцца

На допыты ў менскую гарадzkую прокуратуру выклікаюць сябrou незарэгістраванага руху «Бунт». Праваабаронцы не выключаюць, што ў хуткім часе можа быць пачатая новая крымінальная справа. Паводле словаў выкліканых, сустэречы ў прокуратуры ладзяць кадабісты. У часе гутарак у сябrou руху цікавіліся арганізацыйныя працы сайту і крыніцамі інфармацыі, што на ім размешчаліся.

На берасьцейскай мытні

Супрацоўнікі Берасьцейскай мытні канфіскавалі ў сакратара аргамітту па стварэнні партыі «Беларуская хрысьціянская дэмакратыя» (БХД) **Дзяніса Садоўскага** дыск з інфармацыяй пра стаўлінскія рэпресіі і тэкстам твораў Васіля Быкова, а таксама інфармацыйныя матэрыялы кампаніі па абароне права на свободу сумлення.

У Magilëve аблога

У Magilëve міліцыянты сарвалі сэмінар прадстаўнікоў нյурдавых арганізацый ў удзелам замежных партнёраў, які ладзіўся на прыватнай кварцэры. Грамадзяне Польшчы пасля трох гадзінай аблогі пагадзіліся прадставіць дакументы для праверкі.

16 жніўня**У Полацку**

У акцыі Салідарнасці ўзялі ўдзел каля 15 чалавек. Столкі ж людзей прыйшлі маральна іх падтрымаць. Прысутныя нагадалі гараджанам імёны зынікльых у Беларусі палітыкаў і журналістаў. Ніхто ня быў затрыманы.

У Жлобіне

У цэнтры гораду з'явіліся расьцяжкі «Свабоду Дашкевічу!» і «Рэпрэсіі нас ня спыняць».

У Салігорску

Моладзь Выйшла на плошчу з партрэтамі Зымітра Дашкевіча.

У Magilëve

Активісты распаўсюджвалі праваабарончыя бюлетэні і маливалі палітычныя графіцы на асфальце.

Моладзь падтрымала

Акцыю салідарнасці з палітвязнем правялі актыўністы грамадзянскай кампаніі «Jeans за свободу». Моладзь сабралася ля пад'езду дому, дзе жыве сям'я **Аляксандра Казуліна**.

17 жніўня**Сасіму далі**

Затрыманаму ў Дзень Салідарнасці **Mikitу Сасіму** суд Цэнтральнага раёну Менску адмераў 10 сутак арышту за «дробнае хулиганства».

19 жніўня**Роварная карыда зь бел-чырвона-белымі сцягамі**

Салігорскія актыўністы 19 жніўня, выехалі на

роварах з прымацаванымі да багажнікаў бел-чырвона-белымі сцягамі у цэнтар Салігорску.

Велаакцыя началася ля будынку суду, дзе мае адбыцца працэс над мясцовым маладафронтайцам **Іванам Шылам**.

Пасля маладафронтайцы пераехалі на цэнтральную плошчу і пасыпелі аўтамабіль ўздыж таго, як прыехала міліцыя.

Удзельнікі акцыі ўзялі ў колаў й началіся затрыманні, як піша Saligorsk.org, з пагонямі на аўтамабілях, пераходамі і блікаваньнем цэльных раёнаў.

Затрымалі Віктара Гаргуну, у якога быў пры сабе буды, паводле міліцыянтаў, менавіта тыя, да якіх чапляліся сцягі, а таксама **Івана Шылу**. Апошняя, паводле Saligorsk.org, па дарозе ў пастарунак з'білі: твар быў крыва, на целі некалькі крывагадзецёк. **Івана Шылу** абвінавацілі ў нецензурнай ляяцыі й непадпрадкаваныі законным патрабаванням міліцыі.

20 жніўня**RHE пагражае Мірону**

Чацьвёрта актыўнастю віцебскай гарадзкой арганізацыі КХП БНФ **Барыс Хамайда**, **Ян Дзяржакаўцаў**, **Сяргей Каваленка** і **Ян Таўпыга** атрымалі лісты з пагрозамі ад незарэгістраванай арганізацыі RHE. Да кожнага з адрасатаў неявядомы з'явіўся як да «Мірана». Фашыстоўцы пагражаяць «Мірону» расправай у выпадку, калі над Віцебскам яшча раз з'явіцца бел-чырвона-белы сцяг. У праваахоўных органах з'явіўніця толькі **Ян Дзяржакаўцаў**. Лісты з пагрозамі ад RHE ў розны час летася атрымалі рэдакцыя незалежнай газэты «Вітебскі кур'ер», старшыня гарадзкой арганізацыі АГП **Алена Залеская** і загадчыца літаратурнай часткай Коласаўскага тэатру **Віктоля Дашкевіч**.

СП

Стары спектакль з новай бутафорыяй

У Казахстане партыя Назарбаева заняла ўсе месцы ў першым парламэнце, выбраным паводле працэтынай систэмы.

«Элегантную перамогу» атрымала прэзыдэнцкая партыя «Нур Атан» — 88% галасоў. Ніводная іншая партыя ня здолела перасягнуць 7-адсоткавы бар’ер. То бок апазыцыі ў іхнім мажылісе не дазволілі прысутнічаць нават сымбалічна.

Калі ў Беларусі некалькі месяцаў таму пачалі борзьдзенька ляпіць структуры «Белас Русі», палітызаваная публіка загаманіла, што і ў нас могуць зладзіць выбары паводле партыйных сьпісаў. Але гэта не падстава для эўфарыі.

Казаскі прыклад яскрава сьведчыць: калі ўсё схоплена, псеўдадэмакратычная бутафорыя не перашкаджае захоўваць і нават умацоўваць аўтарытарат.

Назарбаев пад маркай дэмакратычных рэформаў аформіў для сябе магчымасць пажыццёвага прэзыдэнтства.

Магчыма, сяго-таго ў Менску зайдрасцьць бярэ. Астана спрытна

пускае пыл у очы Захаду. У прыватнасці, з прыцэлам на старшынёўства ў АБСЭ. Дый факт тое, што Назарбаев ня мае праблемаў з візамі ў разьвітвия дэмакратыі.

Зь іншага боку, цэнтар Эўропы — гэта вам не Цэнтральная Азія. Беларускае грамадзтва, як ні трушчаць тут паасткі

грамадзянскае супольнасці, усё ж значна болей сасыпела для пераўтварэння. Хто ведае, мо’ і гамэпатычныя дозы лібэралізацыі каталізуюць непажаданыя для ўладаў працэсы? Бадай, менавіта таму кіроўныя вярхі баяцца хай сабе касмэтычна, дзеля блізіру, перарабляць выбарчае заканадаўства. І ўвогуле ісці на найменшыя саступкі што да дэмакратызацыі. Нават адпаведная лексыка, мусіць, лічыцца табуяванай, у той час як казахскі правадыр любіць паразважаць пра палітычныя рэформы да разъвіцьцё плюралізму. Заўважце: у Менску палічылі за лепшае страціць прэфэрэнцыі Эўразіязу, чым даць трохі волі прафсаюзам. Бо палохае прывід польскай «Салідарнасці». І слухаць на хоцуць пра лібэралізацыю мэдыйнай палітыкі — наадварт, маюць намер закручіць шрубы ў інтэрнэце. Дый партыя ўда наступных выбараў, пэўна, паменее. Так што калі і вырашаць пусьціць Эўропе пыл у очы выбарамі «а-ля Назарбаев», дык электарат у сьпісах не заблыгаецца.

Аляксандар Класкоўскі

Дубавец: «Людзям трэба тлумачыць, чаму тут пішам мяккі знак, а тут — «НЯ»

Чаму папяровая вэрсія тыднёвіка «Свабода» выходзіць афіцыйным правапісам, а інтэрнэт-вэрсія — «тарашкевіцай»? Адказвае адзін з аўтараў газэты Сяргей Дубавец.

«Выдаваць папяровую газету «наркамаўкай» было вырашана ад першага нумару. Справа ў тым, што ў нашым праекце былі і ёсьць розныя людзі. Адны настойвалі, каб газэта выходзіла па-беларуску, іншыя — па-расейску, трэція выступалі за білінгвізм. Аднак газэты па-расейску няхай выдаюцца ў Pacei, а білінгвізм — гэта ўвогуле нейкая шызафрэнія, раскол съядомасці. Мы пагадзіліся на кампрамісным варыянце —

наркамаўцы. «Свабоду» ніхто ня можа выпісваць афіцыйна і съядома, часцей за ўсё яна трапляе да людзей абсалютна выпадкова. На рынках і ў іншых месцах. Тут мы бліжэй да «Мужыцкай праўды» Кастуся Каліноўскага. Гэта вымушаная сітуацыя, бо афіцыйна зарэгістраваць «Свабоду» немагчыма. І калі газэта трапляе ў рукі простаму чалавеку, не заангажаванаму ў нацыянальны рух і не інтэлектуалу, то ў яго ня мусіць узынікаць лішніх пытаньняў: чаму тут мяккі знак, а тут «НЯ»? Чаму мы пішам ня так, як вучыца ў школе? Каб гэта растлумачыць, трэба было б кожнаму прачытаць лекцыю пра мову і правапіс. Тым часам наша эксклюзіўная інфармацыя і аналітыка засталася б «за кадрам».

Выходзіць «наркамаўкай» у

СВАБОДА

ГАРОТА

ХТО МОЖА БЫТЬ ГАРАНТИЕМ НЕЗАЛЕЖНОСТИ БЕЛАРУСИ?

УДАР! ШТАНГЕ!
СПОРТ І ПАЛІТИКА
ВІДСТАР.І

ВЫГІАННЕ УРАЙ
ЭЗ АЛЕКС АВАЛІЧІН
НА СТАР.І

інтэрнэце я ня бачу ніякага сэнсу, хіба калі толькі нам прапануюць за гэта вялікія гроши. «Ад душы» гэтым правапісам ня пішуць. Людзям, якія карыстаюцца сусветнай павуцінай, нічога тлумачыць ня трэба».

Запісаў Зыміцер Панкавец

Палёт у благасфэру

Усеагульная інтэрнэтызацыя Беларусі — зусім не гарантыв духоўнага здароўя нацыі. Піша **Віталь Тарас.**

Бяру свае слова назад

Зъяўленьне ў інтэрнэце відэароліка, на якім нейкія самазваныя расейскія нацысты адразаюць аднаму чалавеку голаў, а другому страліюць у патыпцу, выклікаў у некаторых расейскіх блогах радасыць (так ім і трэба, «панаехалі тут!»), у іншых — абурэнне. Не бяруся сказаць, каго й чаго больш.

Я бачыў толькі некалькі кадраў і чытаў апісаныне сюжэту. Але нават агульнае апісаныне павінна нармальнага чалавека прывесці ў стан шоку. Нешта падобнае (напрыклад, кадры павешанья Садама Хусэйна) зъяўлялася ў сеціве й раней. Але паводле ўзроўню садызму й няnavісці такога, выглядзе, яшчэ не было. І нават калі гэта не забойства, а «усяго толькі» інсцэніроўка з дапамогай мантажу, сам «твОР» ня можна не шакаваць. Ня так важна, хто й дзеля чаго ражыўся выкласыці яго ў інтэрнэт, але важна, што яго маглі бачыць у інтэрнэце тысячы, сотні тысячай карыстальнікаў. Блогеры й мадэраторы форумаў не маглі ведаць, ці гэта інсцэніроўка, ці не. Але як у юрыспрудэнцыі ёсьць прэзумпцыя невінаватасыці, гэтак у інтэрнэт-супольнасці павінна існаваць прэзумпцыя адваротнага кшталту: усё, што антыгуманна, што зынічнае або прыніжае чалавечую годнасць, павінна адрозу выдаляцца.

Напрыклад, пэдафілія ва ўсім сьвеце, у тым ліку ў інтэрнэце, пераслыдуеца паводле закону й жорстка караеца. А чаму ж дэмансіяцыя съяротнага пакараньня (хай сабе «падробленага»), якое могуць бачыць, сярод іншых, дзеці, выклікае запаволеную рэакцыю грамадзтва? Наколькі я ведаю, відэаролік быў даступны ў сеціве цягам 18 гадзінай запар. І размову я вяду тут не пра «сысадмінаў» і не пра правахоўнія органы нават, а менавіта пра інтэрнэт-супольнасць у цэлым.

Гэты сюжэт прымусіў мяне перагледзець свае ранейшае стаўленьне да інтэрнэту. Я казаў пра

тое, што сеціва ёсьць усяго толькі інструментам, з дапамогай якога можна ствараць цуды, а можна рабіць пошлыя надпісы, як на плоце, альбо выкарыстоўваць яго ў якасці пымыйнай ямы.

Цяпер я бяру свае слова назад. Як і многія мае калегі, я ня здолеў ацаніць у поўнай меры значэнне інтэрнэту.

Інтэрнэт безь берагоў

Нябожчык Станіслаў Лем пісаў, што інтэрнэт — самая страшнае вынаходніцтва чалавецтва, страшнейшае нават за атамную бомбу. Бо наступствы яго ў будучым могуць пераўзысці наступствы магчымага ядравага апакаліпсісу. Лем парапоўваў навукова-тэхнічны прагрэс з мышліцамі. Чалавек прызычайваецца хадзіць выключна зь іх дапамогаю — прыбяры іх, і здарыцца катастрофа. Што тычыцца інтэрнэту, мне здавалася, што пісьменнік-фантаст у чымсьці перабольшвае. Што кепскага ў тым, калі чалавек можа перапісвацца, не выходзячы з дому, з дзясяткамі, сотнямі людзей на ўсёй плянэце? Што кепскага, калі можна выкласыці ў нэту толькі любую навіну, фатаграфію, але й адразу пракамэнтаваць прачытанае або ўбачанае? Што кепскага ў электронным подпісі, інтэрнэт-банкінгу й г.д.?

Абсалютна нічога. Калі не лічыць, што інтэрнэт са сродку камунікацыі паміж людзьмі ўсё больш ператвараецца ў зброю масавай маніпуляцыі.

Аналёгія з атамнай зброяй тут будзе дарэчы. Ня дай Бог, калі ядравая дубіна трапіць у рукі вар'ята-дыктатара, альбо тэрарыста. Чамусыці ніхто з кіраўнікоў вялікіх дзяржаваў (у тым ліку й РСЕІ) не сумняеца ў тым, што нельга, скажам, Паўночнай Карэі ці Ірану даваць магчымасць займець уласную атамную бомбу. Іншай справе, што й запабегчы гэтаму становіцца ўсё цяжэй. Цягнік навукова-тэхнічнага прагрэсу даўно пайшоў і спыніць яго няма ніякай магчымасці, як бы таго ні хацелася

вялікім дзяржавам.

Гэтаксама і з інтэрнэтам. Ад самага пачатку толькі невялікая частка людзей карысталася ім ў дапаможнікам у навуковай працы ці ў мэтах адукцыі, асьветы, журналістыкі. Сярод першых зъявіліся ў сеціве парнаграфічныя сайты і іх зона няўхільна расыце, як і зона азартных гульняў. Зъяўленьне блогаў адкрыла новую эпоху (і аўтар гэтых радкоў быў сярод першых, хто прасыняваў ім асану). Але яны адкрылі новыя магчымасці, у тым ліку, і для порнайндустрыі, і для прапаганды гвалту.

У інтэрнэт прац жывыя журналы («дзённікі») і «камэнты», дзякуючы іх ананімнасці, шырокім патокам паліліся агрэсія, невуцтва, ксенафобія, культ нецярпімасці да чужой думкі. Што ўжо казаць пра такую «бязвінную» рэч як графаманія. А калі гэты паток агрэсіўнай сувядомасці скіраваць у патрэбны ўладам бок...

Каналізацыя агрэсіі

І хай мне ня кажуць, што гэта тычыцца толькі «рунэту» (расейскамоўнага інтэрнэту). Інтэрнэт таму й завецца глябальным сецівам, што ў яго сапраўды няма межаў. Вядома, што 80-85 % усіх сайтаў на плянэце зарэгістраваныя ў ЗША. Вядома таксама, што хоць сам панятак уэб-сайт (сёлета яму споўнілася 20 гадоў) зъявіўся ў ўсходнесіяноміческіх навукова-даследчыцкіх цэнтрах ЦЭРН у Швайцарыі, інтэрнэт набыў сённяшніе ablічча і маштаб дзякуючы Злучаным Штатам.

Але гэта нічога не мяняе. Правайдэры не нясуць адказнасці за зъмесціў сайтаў ці блогаў. (Прынамсі, на Захадзе). Праўда, амэрыканскія спэцслужбы цяпер маюць права кантраліраваць і выдаляць асобныя паведамленні ў інтэрнэце ў выпадку тэрарыстычнай пагрозы, ці паграбаваць ад правайдэра раскрыць канфідэнційньюю інфармацыю датычна карыстальнікаў.

Але што тычыцца саміх карыстальнікаў — нават самы лепшы мадэратор ня ў стане апанаваць станам агрэсіўнасці часам на мяжы гістэрыі, які выплескаваецца штодня, дапусцім, у камэнтарах. Даставока паглядзець хача б на камэнтары на сайце «Нашай Нівы». Нават у

беларускамоўнай аўдыторыі, узровень культуры якой відавочна на парадак вышэй, чымся ў расейскамоўным сэктары белінту, сустракаеца шмат абрэзлівых, безапэляцыйных, правакацыйных водгукав. Пра дзяжурных правакатарапаў-«брыгаднікаў» я тут не кажу. Тут, хутчэй, бяда, а не віна людзей, якім німа куды каналізаваць сваю фрустрацыю, незадаволенасць уласным жыццём у сёньняшнім грамадстве.

Уся справа — у ананімнасці «пастоў», аўтары якіх упэўненныя ва ўласнай беспакаранасці і сваім праве гаварыць усё, што ўздумаеца. Тут усё дазволена. Тоес, што ў грамадзкім або нават прыватным жыцці культурнага чалавека лічыцца табу (напрыклад, мат) лёгка можна сабе дазволіць у іншце. Сярод вялікай часткі супольнасці гэта нават лічыцца добрым тонам.

Інэт дае магчымасць выхаду ўсім, у тым ліку самым ніzkім, жывёльным, інтынктам.

Як казаў Зыгмунд Фройд, культура складае самы верхні і самы тонкі слой съвядомасці чалавека. Даствока яго зыняць — і людзі ператвараюцца ў небяспечных жывёлінаў, кшталту тых вырадкаў, што забіваюць «асобаў нярусай нацыянальнасці», альбо зымішчаюць кадры забойства (пі яго інсцэніроўкі) у сеціве.

Прадажная дзеўка імперыялізму

Дык што, інтэрнэт ёсьць абсалютным злом? Як жа тады з гэтым злом змагацца? Можа быць, маюць рацю тыя, хто, падобна Лукашэнку, заклікае навесьці парадак у інтэрнэце, ачысыцьці яго ад «съмецця»? Можа, даўно насыпела пара прыніць закон, які забяспечваў бы гэты парадак?

Пытаныне не такое простое, як можа падацца. Мы бачым, што ў той самай Рэсеi, дзе інтэрнэт ужо ў значнай ступені кантралюеца, дзе нават аўтара камэнтару (!) у блогу могуць прыцягнуць да судовай адказнасці (чалавек які надта добразычліва выказаўся пра міліцию), пакуль не змаглі знайсці аўтараў згаданага відэроліка з забойствам. Арыштавалі толькі аднаго з тых, хто яго выстаўляў у сеціве — ці то ён сам прыйшоў, ці яго злавілі...

Але характэрная рэакцыя грамадзства, найперш — інтэрнэт-супольнасці,

пра якую я гаварыў на самым пачатку. Калі ня браць шчырых «фафыкаў», якія альбо адкрыта радаваліся, альбо (разумнейшыя з іх) сцвярджалі, што гэта правакацыя супраць расейскіх нацыстаў, асноўная маса «камэнтараў» цікавілася тым, ці ня ёсьць гэта часткай піар-кампаніі ўладаў у рамках падрыхтоўкі да выбараў? Ды яшчэ на тле паведамленняў пра тэракт на чыгуцьні Масква — Санкт-Пецярбург. То бок, вялікі сэмант расейскага грамадзтва ўжо звыкся з думкай, што з дапамогай інтэрнэту можна маніпуляваць яго настроем — як дагэтуль гэтаробіца з дапамогаю тэлебачання. Так што ў інтэрнэце парадакальным чынам спалучагаюцца як бязьмежная, нібыта, свобода ад цэнзуры, гэтак і калісальныя магчымасці маніпуляцыі грамадзкай думкай. І гэтыя магчымасці палягаюць, зноў жа, у ананімнасці. Падобны тэхналёгі ў інтэрнэце (успомнім ананімныя лісты «патрыётаў КДБ») выкарыстоўваліся падчас выбарчых кампаніяў і ў Беларусі.

Так што ва ўладаў РБ ёсьць альтэрнатыва: поўная цэнзурная блякада інтэрнэт-прасторы, як у Кітаі (але тады трэба мець такія гіганцкія рэсурсы, як у КНР, і такія тэмпы росту эканомікі, пры якіх страта пары мільярдаў доляраў на маюць вялікага значэння), альбо больш гнуткая палітыка, як у расейскіх уладаў, якія спрабуюць выкарыстаць інтэрнэт у якасці дадатковага, вельмі эфектыўнага прапагандысцкага рэсурсу.

Спробы цяперашняга кіраўніцтва РБ абясціці заразу інтэрнэту нагадваюць мне забарону кібернетыкі ў СССР у канцы 40-х гадоў — разам з генэтыкай. Кібернетыку тады называлі ў савецкім друку на йначай як «прадажной дзеўкай амэрыканскага імперыялізму». У выніку на ўсёй пастсавецкай прасторы займаюцца цяпер выключна зборкай камптараў, а на іх вытворчасцю ці праграмным забесьпичэннем.

Мінус савецкая ўлада

Не даводзіцца сумнявацца, што большая частка намэнклятуры ў Беларусі, якая вырасла ва ўмовах савецкай, а потым лукашэнкавай вэртыкалі, прывыкла думаць забараняльнымі катэгорыямі.

Цяперашняя ўлада спрабуе змагацца са зьявой, якой яна ў поўнай меры яшчэ нават не разумее. Але посьпехаў у гэтым кірунку, думаю, будзе ня больш, чым у спробах змагацца з распаўданынем ядравай зброі ў трэцім сівеце, альбо ў змаганні са спадарожнікамі талеркамі ў Іране.

Магчыма, мы ўбачым некалькі судовых працэсаў над правайдрамі (адзін такі ўжо ідзе), ці нават над аўтарамі асобных сайтаў. Прыкладна тое, што можна назіраць сёньня ў Рэсеi.

Але ж інтэрнэт-тэхналёгіі развіваюцца нагэтулькі імкліва, што ўлады зайдёды будуць спазыняцца ў сваіх паліцыйскіх памкненнях паставіць плаціну на шляху патоку інфармацыі. Пагаджуся з Натальляй Радзінай, якая сказала ў інтэрв'ю «НН», што ў выпадку ўвядзення цэнзуры ў бліжаванні апазыцыйных сайтаў інтэрнэт-актыўнасць перасунеца ў благасфэру. Але ў гэтым выпадку, трэба ўсьведамляць, адбудзеца яшчэ большая маргіналізацыя і атамізацыя тae часткі грамадзтва, якая пакуль выяўляе палітычную актыўнасць. І акрамя таго, безумоўна, яшчэ больш вырасце ўплыў рунету (зь якім уладам будзе справіца куды больш складана, чым зь белізтам) на беларускую аўдыторию. Гэту небяспеку цяперашняя ўладная эліта, думаю, хутка ўсьвядоміць.

Але варта памятаць і пра тое, што інтэрнэт, пры ўсім яго сапраўды глябальнym значэнні, сам па сабе ня ёсьць вырашэннем ніводнай проблемы. Ён і сам ёсьць проблемай. Асабліва ў сёньняшній Беларусі зь яе станам развязвіцца грамадзтва.

Спадзіваныні, быццам спадарожнікае тэлебачаньне, глябальнае сеціве альбо іншыя найноўшыя дасягненні тэхнічнай думкі аўтаматычна дапамогуць усталяванню дэмакратыі ў Беларусі нагадваюць вядомы лёзунг: «камунізм ёсьць савецкая ўлада плюс электрыфікацыя ўсёй краіны». (Нейкі вастраслоў слушна заўважыў: а капитализм ёсьць электрыфікацыя ўсёй краіны мінус савецкая ўлада.)

Усеагульная інтэрнэтызацыя Беларусі — зусім не гарантія духоўнага здароўя нацыі. Трэба было бы у інтэрнэце выстаўляць папярэджаньне, як на пачках цигарэтаў: карыстаньне сецівам можа прычыніць урон вашаму здароўю і маралі.

Савецкая Беларусь на ўсходзе Украіны

Азоўскае мора — добрае месца для адпачынку. Тут, у параўнаньні з Крымам, таньней і ня так тлумна. Адно што цалкам адпачыць ад беларускай рэчаіснасці на ўсходзе Украіны не атрымаеца. Піша Сямён Печанко.

Мэталюргічна-курортная сталіца

Як толькі цягнік «Менск-Марыупаль» прыходзіць на канцавы пункт, у галаву прыходзіць пытанне — як тут жывуць людзі? Паўмільённы горад патанае ў дыме, што безупынку ідзе са шматлікіх заводzkіх трубаў. Уявіце сабе Горадню, па краёх застаўленую пяцьцюшасцю «АЗОТАМІ», ды яшчэ колькі «АЗОТАУ» у цэнтры. Мясцовы мэталюргічны гіант — завод імя Ільіча, на якім працуе 30 тыс. чалавек, мае калясальны ўплыў на эканамічнае разъвіццё рэгіёну. Акрамя працоўных месцаў гэта ўжо купленыя калгасы, пераўтвораныя ў аграцэхі, гіганцкая гандлёвая сетка «Ільіч-маркет», бясплатныя аўтобусныя маршруты для рабочых ды пэнсіянэраў, безадсоткавыя ды ільготныя крэдыты для персаналу прадпрыемства. Выдаецца 50-тысячным накладам газета «Прыа-

зойскі рабочы». Хіба толькі ў турыстаў выклікае ўсьмешкі шыльда на гарадзкой аптэцы «Ільіч-фарм».

Зайдроснымі тэмпамі тут развязваецца прыватная ініцыятыва: крамкі і гандлёвыя цэнтры, рэстарацыі і кавярні, кірмашы і кірмашыкі, пункты пракату і мноства рэкламы.

Марыупаль — мэталюргічная сталіца Украіны. Акрамя ўсяго ён мае яшчэ й курортнае значэнне. Аднак адпачынок у такім месцы адрозніваецца сумнеўным, асабліва яго курортны складнік. Таму кіруемся ў рыбацкае сяло Шырокіна, што ў 25 км ад Марыупалю.

Ад бараку да гатэлю

Шырокіна — нераспешчанае турыстамі сяло, таму мясцовыя жыхары прапануюць неблагое па коштакам і камфорце жытло. Часцей за ўсё гэта летняя хатка ў двары, але

усё больш зьяўляецца збудаваных з сылікатнай цэглы буданчыкаў, што зьнешне нагадваюць хлявы ў нашых аграгарадках.

У адным пакоі месцыцца колькі ложкаў (у разыліку на сям'ю) ды не вялікі стол. Прыйбіральня, як правіла, на двары, як і душ, у якім вада награсаецца ад сонца. Гатаўцаў да водзіцца на агульной кухні. Каштуюць такія памяшканьні ў залежнасці ад адлегласці да мора ад 3 да 5 даляраў з чалавека за суткі. Для мясцовых адлегласціць да пляжу ў кілямэтар — нерэальная для нармалёвага бізнесу далечыні.

Можна знайсці гаспадароў, што здаюць пакоі ва ўласным доме. Увогуле, турысты — ці не адзіная крыніца падтрыманьня дабрабыту мясцовых жыхароў, асабліва пэнсіянэраў.

Ёсьць у Шырокіне гатэль з рэстараанам, басэйнам, кандыцыянэрамі ды стрыптыз-шоў чатыры разы на тыдзень. Спыніцца ў ім каштуе ад \$40 за суткі, на шыльдзе — чатыры зоркі. Ёсьць і таньнейшыя варыянты — мясцовыя пансіянаты ды камфартабельныя міні-гатэльчики праста на беразе мора.

З мясцовых адметнасцяў можна вылучыць нядыўна збудаваную цэркву, музэй народнага мастака Украіны Міколы Ясіненкі, размешчаны ў мясцовай школе, а

Вялікі дзякуй

Сяргею У. з Бабруйску
Віталю Ц. са Жлобіна
Г.Ш. зь Мядзельскага раёну
Ніне К. з Горадні
Руслану Г., Анжэле Б., Гергюю Р., Валеру П. з Барана-
вічай
Кацярыне П. з Мазыра
Алесю П. з Наваполацку
Г. з Мастоў
А.Ш. з Аршанска га раёну
Т.Б., І.М. з Магілёва
Горгію С. з Воршы
Інэсэ З. з Турава
Вользе Ж. з Барысава

Віктару Б. з Смалевічай
Віктару Я. з Салігорскага ра-
ёну
Канстанціну К. з Шаркоўш-
чынскага раёну
Віктару А., Ірыне Я. зь Бе-
расціцца
Васілю Р., Уладзіславу І. зь
Віцебску
В.К., Раману М., С.К., Ула-
дзіславу Ж., Л.Г., Казіме-
ру Г., Н.Р., Тацяне П., Міхай-
лу Ш., Андрэю С., Ксеніі Ф.,
Алесю Л., В.К., А.С., Іва-
ну Ш., Генадзю К. зь Менску

Заклікаем чытачоў,
якія атрымліваюць
газету, але яшчэ не
прыслалі дамовы,
зрабіць гэта як
найскарэй. З
пытаннямі пра дамовы,
аплату і дастаўку
зьвяртайцесь праз тэл.:
(017) 284-73-29, (029)
260-78-32, (029) 618-
54-84.

Каб
штотыдзень
атрымліваць
газэту,

**дасылайце
адрасы і грошы
за газэту. Кошт
на месяц —
8 тыс. рублёў.**

1) Просім усіх
ахвотных чытаць
газэту

паведамляць у Рэдакцыю свае адрасы і

тэлефоны. Гэта
можна зрабіць
праз: тэлефоны:
(017) 284-73-29,
(029) 260-78-32
(МТС), (029) 618-
54-84, e-mail:
dastauka@nn.by,
паштовы адрес: а/
с 537, 220050
Менск

2) Просім у
блянку
банкаўскага
паведамлен'я
ці паштовага
пераказу
дакладна і
разборліва
пазначаць адра
у тым ліку
паштовы індэкс
код пад'езду.

Па пытањах
атрыманьня
газэты пытаіцеся
Рамана.

ПАВЕДАМЛЕНЬНЕ

Kacip

КВІТАНЦІЯ

Kacip

У докшыцкай моладзі — свая газета

У Парфенаве падрыхтаваны да друку першы нумар моладзевай культурніцка-рэлігійна-асветніцкай газэткі **Докшыцкая рабе́не «Прáмень»**. Газэтка будзе мец памер чатыры старонкі формату А4, выходзіць будзе раз на два месяцы.

Як паведамляе рэдакцыны артыкул, зъмешчаны на чацвёртай старонцы, «газэтка робіцца моладзю і для моладзі». У ёй можна будзе знайсці інфармацыю аб цікавых падзеях, таленавітых людзях, гісторыі краю. Вялікая ўвага будзе надавацца рэлігійнай тематыцы.

Антось-дысыдэнт з фальварку Ямнае

Бел-чырвона-белы ў Маскве

На ўваходзе ў «Крокус-центар», на флягштоку, побач з разейскім, грузінскім, літоўскім і іншымі вісіць ЕН. Лукашэнкауска гняма. Ни ведаю, хто ў гэтым «вінаваты», але душу парадавала.

Яўген, Москва

Дзень Салідарнасці ў Жлобіне

Мясцовыя маладафронтайцы зранку вывесілі ў горадзе адразу ж дзіве расцяжкі — «Свабоду Дашкевічу» і «Рэпрэсіі нас ня спыняць!». Змест апошнія добра падыходзіць да сучаснага становіща, у якім знаходзяцца маладыя людзі, якія так ці іншак звязаныя з незарэгістраванай маладзёжай арганізацыяй «Малады Фронт».

Расцяжкі звязаліся ў людных месцах: скрыжаваныне каля Палацу спорту і на цэнтральнай плошчы. Гэта апошнія правіселя каля 40 хвілінаў.

Выйшла так, што ён зьявіліся ў людных месцах: скрыжаваныне каля Палацу спорту і на цэнтральнай плошчы. Гэта апошнія правіселя каля 40 хвілінаў.

Так здарылася, што гэтыя хлопцы селі менавіта на той самы цягнік, у якім ехаў да бабулі наш сябар Кірыла.

Кірыла апавядзе:

— Яны брыдка паводзілі сябе ў цягніку. Ляжалі на лаўках і не давалі іншым сесыці. Прыйшлі два міліцыянты й папрэдзілі хлапцу, каб тыя паводзілі сябе больш сціпла. Тады яны хуценька ўзыняліся ў селі на лаўкі, як нармалёвія людзі. Пры гэтым яны ехалі яшчэ й без квітоў, таму міліцыянтам дазвялося ехаць зь імі да канцавога прыпынку.

З усяго гэтага вынікае, што пра- паганда добра працуе й акучвае новае пакаленіне «беларускай» моладзі, якое павінна стаць на- дзеінай апораю для паноўнага аў- тарытарнага рэжыму.

3-над Дняпра

Плыўі ў даль, чоўн, волія хваль...

Даруйце недасканалы пе- раклад, гэтыя слова неяк самі паўсталі, калі прачытаў водгук **Сяргея Петрыкевіча** («НН», №10'2007) на артыкул Янкі Сала- міевіча пра мову Беларускага радыё («НН», №8'2007).

І хоць прайшло ўжо колькі ме- сяці з часу зъяўлення публікацыі Я. Саламіевіча і С. Петрыкевіча (на жаль, яны ня выклікалі дыскусіі), актуальнасць узвынтай у іх праблемы (культура мовы) не паменша- ла.

Дзякую Янку Саламіевічу, якому ці не аднаму з сотняў беларускіх пісьменнікаў, журналістаў, лінгвіст- таў так зарупіў боль роднага слова, што ён ня мог съцярпець і не паг- рэбаваў чарнавой працы, каб саб- раць і ляканічна патлумачыць шматлікія моўныя факты, якія сведчылі пра хібы ў мове Бела- рускага радыё. Гэтыя факты до- сыць тыповыя, іх неабязякова пашибартызаваць. У выпадку раз- гляду публікацыі Я. Саламіевіча на вытворчых нарадах ці ў працэсе самадаукцыі кожны супрацоўнік радыё бязь цяжкасці «пазнае» свае моўныя агрэхі і пры жаданні можа іх пазбавіцца.

Каштоўна тое, што фіёлягія ста- рэйшага пакаленія перадае дось- вед уважлівага слуханья і ацэнкі гучальнага слова маладым людзям, у прыватнасці працаўнікамі гума- нітарнай сферы.

Ня раз і я парываўся адгукнуцца ў друку на якасць некаторыхіх радыё — і тэлеперадач, занатоўваў парушэніні нормаў вымаўленія, націску, увогуле словаўжывання. Напрыклад: *гурба сънегу, Убрана палова плошчы, выкарыстаныне съцвярдзальнай часціцы (русізму)* да замест правільных *так, але, агда іншых у дыялогу*. Я добра, што вялікую частку і май падоб- ных назіранняў увабраў зъмястоў- ны артыкул Я. Саламіевіча.

Слушную крытыку на адрас Беларускага радыё С. Петрыкевіч уст- прыняў як паклён. У адрозненінне ад «неаб’ектыўнага» аўтара арты- кула, ён узяў на сябе ролю «прау- дзівага» летапісца і прарока — калі падае звесткі з гісторыі і сёнь- няшніга дня беларускага радыё і тлебачаньня, калі вяшчуне невясé- лы лёс радыё і беларускай мовы ў яго праграмах. С. Петрыкевіч, ад- нах, ня робіць спробы схаваць сваё аўтарытэтнае «я», асабліва там, дзе

яму чамусыці трэба падтрымаць і нават пахваліць рывё. Думаецца, калі б гэтае «я» (у водгуку ўжытага разоў) скіраваць на абарону беларускай мовы, то задача яе за- хаваныя і дасканаленія не была б такою невырашальнаю, як мяркуе С. Петрыкевіч.

...Памятаю на спэцсэмінары даклад Сяргея Петрыкевіча — здольнага, сур’ёнага студэнта. Ён вывучаў культуру мовы пэрыядычнага друку, у прыватнасці газэты «Звяздзя». Былі зробленыя тонкія назіранні адносна правільнасці формы слова, яго ўжываныя. Праўда, у студэнтаў аналіз часам выклікаў нязгоду: заявлікай была прывязанасць да акадэмічных слоўнікаў. Ведаём жа: слоўнік і граматыкі не заўсёды і ня поўна адлюстроўваюць правыя жыцця слова. Мойная практика багацей- шая за ўсякі слоўнік і граматыкі.

А цяпер мне проста ашаламіла: той самы Петрыкевіч, які яшчэ ня- даўна выпрацоўваў і адстойваў у студэнткім дасьледаванні паняцце моўнага ідэалу (без яго не развязваеца літаратурная мова), фактычна адмаяўляе беларускай мове ў магчымасці і патрэбе да- сягнуць належнага ўзроўню — крху вышэйшага, чым сёньня ва- лодаюць Ю. Зайцаў ці У. Трапянка. Першаму, наступерак съцвер- джаныню С. Петрыкевіча, выйдзяна не стае мяркласць вымаўленія зычных. Напрыклад, у назіве пе- радачы «Служба бяспекі», якую рэгулярна вядзе Ю. Зайцаў, у абодвух словах *с* гучыць цвёрджа.

Хацелася бы чуць больш «сакаві- тасці» у адметным голасе У. Трапя- янка.

Не баіца граху С. Петрыкевіч за свае несправядлівія ўпікі, зъдзекліў тон на адрес беларус- кай мовы і ёе адданых носіцьбай: «*раславутавае асыміляцыяна па- мікчэнне*», «*добразычліўцы*».

Згодыны з «гістарычай» часткай артыкулу С. Петрыкевіча, дзе гаво-

рыцца, што ў савецкія часы адда- валася шмат увагі падрыхтоўцы матэрыялаў для перадач радыё, вучобе дыктараў. Існавала добная практика ўлічваць думку слухачоў. Канкрэтнью.

Бяспрэчна, на Беларускім радыё, апрача названых С. Петрыкевічам дыктараў са знакам «глюс» (Святлану Шушакову, Маргарыту Захарыю), ёсьць і іншыя прад- стаўнікі доброй «старой школы» — Кацярына Несцяровіч (ципер Ягорава?), Уладзімер Баклеічай. Падабаецца і мне мова Віктара Ба- бея, Міхася Дрынеўскага...

Каб жа толькі прафэсійная дасведчанасць і творчы набытак пракаўнікоў слова перадаваўся як мага большай колькасці беларускіх моўцаў!

Нейкай разгубленасцю, ня- пэўненасцю вее ад напісанага С. Петрыкевічам. Аўтар водгуку апнуўся ў становішчы лодкі, гна- няй хвалім: «Адны памылкі прой- дуть, а другія зъяўляцца — што зробіш, людзям у прынцыпе ўласціва памыліца».

Поўны пэсымізм! Адна надзея:

мінус часы ўсякія (значыць, сядзі

ціхі і чакай). На жаль, так расці- вяеца сэнс Сяргеевых нататкаў.

Ці гэта шчыра, ад душы?!

Алесь Каўрус, кандыдат філялягічных навук

• • • • • • • • • • • • • • •

УДАКЛАДНЕНЬНЕ

У артыкуле «Расстраляная ар- хеалёгія» ў №30 у першым аб- зазы замест «Іх расстралялі ... 28 жніўня 1937 году» трэба чытаць «Іх расстралялі ... 27 жніўня 1937 году».

«НН» з радасцю друкуе ў газэце і на сайце www.nn.by чытацкія лісты, водгукі і меркаваныні. З прычыны вялікага аб’ёму пошты

мы ня можам пацвярджаць атрыманье Вашых лістоў, ня можам і вяртаць неапублікованыя матэрыялы. Рэдакцыя пакідае за сабой права

редагаваць допсы. Лісты мусіць быць падпісаныя, з пазнакай

адрасу. Вы можаце дасылаць іх поштай, электроннай поштай ці факсам.

**Наш адрас: а/с 537,
220050 Менск.
e-mail: nn@nn.by.
Факс: (017) 284-73-29**

«Гэта яшчэ мінімум на 20 гадоў»

У Менску ў «Кінафармаце 4x4» паказалі новае кіно пра «Штазі».

Усходні Бэрлін. 1984 год. Спэцслужба «Штазі» жорстка кантралюе жыцьцё грамадзянаў. Фанатычнаму капітану Герду Візлеру загадваюць сачыць за драматургам Дрэйманам і ягоныя сяброўкай. Апэрацыя праходзіць пад пільным кантролем вышэйшых палітычных колаў. Выкананыне заданыя абяцае кар'ерны ўзълёт.

Атмасфера сацыялістычнай задухі, таталітарны ціск, карупцыя і кар'ерызм, анэкдоты і дысыдэнцтва. Рэжысэр і сцэнарыст Донэрсмарк не скалькі гадоў вывучаў мэтады «Штазі», сустракаўся з ахварамі й былымі агентамі. Здымкі вяліся ў колішнім будынку тайнай паліцыі.

Капітан Візлер у выкананьні Ульрыхы Мюэ — шэры чалавечак, адданы салдат партыі. Сталёвия вочы, не-прыкметны касыцом, аніякага асабістага жыцьця. Візлер сочыць за драматургам: чужое каканыне й чужое сяброўства, падслушаная музыка, прачытаны томік Брэхта... І пакрысе

циплее твар, прачынаеца сумлен'не. У вачох ужо не фанатызм, а боль і пакута маленькага чалавека, які спачувае — і здольны на годны учынак. Ульрых Мюэ сыграў найлепшую сваю ролю.

Гэты актор, які нечакана памёр 22 ліпеня, сам калісьці ўдзельнічаў у палітычных дэмансстрацыях. Пасыль падзеньня Бэрлінскай сцяны ён даведаўся, што ягоная жонка супрацоўнічала са «Штазі».

«Людзі не зьмяняюцца, — нахабна сцівярджаюць тлустыя чыноўнікі з фільму, пэўныя ў сваёй вечнай уладзе. — Гэта яшчэ, як мінімум, на 20 гадоў».

Бэрлінская сцяна абрываўлася празь пяць гадоў.

Андрэй Расінскі

Жыцьцё іншых (Das Leben der Anderen)

Нямеччына, 2006, каліяровы, 137 хв. Рэжысэр: Фларыян Хенкель фон Донэрсмарк. Жанр: Драма. Прэзы: 7 прэзы Нямецкай кінаакадэміі, у тым ліку за найлепшую мужчынскую роль, найлепшы фільм, найлепшы сцэнар; «Оскар» за найлепшы замежны фільм; 3 прэзы Эўрапейскай кінаакадэміі за найлепшы сцэнар, найлепшы фільм, найлепшую мужчынскую роль — усяго 42 узнагароды і 10 намінацыяў.

СЪЦІСЛА

N.R.M. на аэрадроме

Беларускі гурт рыхтуеца да ўдзелу ў фэстывалі «Muzyka z obłęzonego miasta» 2 верасня ў польскім Любіні на мясцовым аэрадроме. N.R.M., прадстаўленыя на сایце фэстывалю як «беларуская Nirvana», адкрыюць апошні дзень фэсту. Яшчэ там будуць Боб Гелдаф (той, што сыграў галоўную ролю ў фільме «Сыцяна» Pink Floyd), гурты The Plastic People of Universe, The Ukrainians ды іншыя.

Радзівіл у Маскве

«Чатыры стагодзьдзі беларускай вакальнай музыкі» прадставіла ў Москве ў рамках Міжнароднага музычнага фэстывалю «Зьбіраем

сяброў» Беларуская акадэмія музыкі. У праграме былі кампазыцыі невядомых аўтараў XVII—XVIII ст., творы Антонія Радзівіла, Міхала Клеафаса Агінскага, Станіслава Манюшкі, Напалеона Орды. Вечар беларускага вакалу прыйшоў у славутай Рахманінаўскай залі Маскоўскай кансерваторыі.

Барадулін па-японску, а Купала па-француску

У Токіё выйшла кніга вершаў народнага паэта Беларусі Рыгора Барадуліна ў перакладзе на японскую мову «Малітва ветру». У 166-старонковаве выданьне ўвайшлі вершы з зборнікаў «Ксты» і «Быць». Аўтар перакладу — Кацына Гоў — працаваў у амбасадзе Японіі ў Беларусі. Перакладаў ён таксама

творы Алеся Адамовіча і Ўладзімера Караткевіча.

На канец верасня заплянаваная менская прэзентацыя зборніка. Творы Р. Барадуліна перакладзеныя на 30 моваў свету.

Дарэчы, нядыўна Віржынія Шыманец пераклала на французскую «Тутэйшых» Купалы. Аднаслоўнага перакладу не знайшлося: па-француску гэта гучыць «Les gens d'ici», літаральна «людзі адсюль».

Беларускія і літоўскія ткальні сустрэліся ў Полацку

17 жніўня ў Полацкай карцінай галерэі адкрылася выставка «Мастацкі тэксціль» (Беларусь-Літва). У экспазіцыі — працы 9

літоўскіх і 12 беларускіх мастакоў. Сярод удзельнікаў выставы вядомыя майстры: С. Каткова, Н. Пілюзіна, Л. Скрыпнічэнка, Л. Пятруль, Т. Козік. У дзень адкрыцця адбыўся майстар-кляс па батыку, які праводзіла старшыняка літоўскай Тэксцільной гільдзіі Яланта Шмідтэнэ. Літоўскім мастакам спадабалася полацкая мастацкая галерэя. Музэй знаходзіцца ў корпусе былога езуіцкага калегіуму і мае багатую калекцыю беларускага выяўленчага мастацтва другой паловы XX ст. Беларускія і літоўскія мастакі дамовіліся правесыці шэраг агульных мастацкіх праектаў.

**SB, Тузін гітоў, БЕЛТА,
Алеся Аркуш**

Апошнія ліцьвіны кінэматорафу

Пра Ўладзіслава Старэвіча і Абрама Роама піша
Андрэй Расінскі.

Гэтая рэжысёры былі нібыта апошнія паслы Вялікага Княства. Iх творы настолькі дзіўныя, што ні маюць пратыкі ў сусветным кіно. Магчыма, таму што зъяўляючы аскепкамі забытай культуры.

Таямніцы Ўладзіслава Старэвіча

Бацька лялечнай анімацыі Ўладзілаў Старэвіч нарадзіўся 125 гадоў таму 8 жніўня. Адны даведнікі гавораць, што Старэвіч нарадзіўся ў Коўне, другія падаюць Вільню. Трэцяя вэрсія — у Москве. Але дакладна што ў сям'і ліцьвінскай, беларускай шляхты Антаніны й Аляксандра Старэвічаў.

Калі Ўладзіславу было 10 гадоў, ён да «Чароўнага ліхтара» (цацкі кшталту дыяпраектара) дадаў прыстасаванье ўласнае зборкі і наладзіў хатні спектаклі. Хлопец захапіў

Уладзілаў Старэвіч

нар. у 1882 ці то ў Вільні, ці то ў Коўне, ці то ў Москве, Здымаць пачаў у 1909 з дапамогай прадпрымальника Ханжонкава. Аўтар лялечных анімацыйных мастацка-анімацыйных нямых і гукавых стужак. Найлепшая карціна — «Рэйнэке-ліс» (1941). Памёр у Францыі ў 1965.

ся энтамалёгіяй, фатаграфіяй, пачаў браць урокі жывапісу — але на гэта бракавала грошай.

У Коўне пасталелы Старэвіч службы ў Казённай палаце, выпускаў энтамалягічны часопіс і сатырычную газету «Крамзолі і кляксы», малюваў афішы. Калі Старэвіч падараваў Ковенскаму этнографічному музею свой альбом фатаграфій, археолаг Тадэвуш Доўгірд прапанаваў юнаку зъянць этнографічны фільм.

У 1909 г. Старэвіч адправіўся ў Москву. У французскай фірме «Браты Пат» віленскага шляхціца абсъмяляй. Сытуацыя паўтарылася ў кампаніі «Гамон». Але на Старэвіча зъяўніў увагу расейскі прадпрымальнік Аляксандар Ханжонкаў — і даў яму кінакамэру.

На радзіме Старэвіч зъняў першы фільм: «Над Нёманам». Карціна не захавалася. Ханжонкаў Старэвіч прывёз адразу тры фільмы «Над Нёманам», «Жукі-скарабеі» і «Жыцьцё стракозаў».

Карціна 1910 г. «Lucanus Cervus» (таксама страчаная) стала першай у сусвеце лялечнай анімацыяй. Старэвіч хацеў паказаць бойку жукоў-рагачоў за самку, але пад сівятлом пражэктараў жукі рухацца не жадалі. Тады, нібыта, Старэвіч узяў панцыры жукоў і «ажыў» іх пакадрава, прымацаўшы замест лапак танкоткі дрот.

Фільм 1912 г. «Чароўная Люканіда, альбо Вайна рагачоў з вусачамі», таксама вядомы пад гульпіваю назвай «Куртызанка на троне», стаў сусветнай сэнсацыяй. Фірма «Пат» кусала локці ад зайдрасці — і набыла стужку для замежнага пракату.

Рэйнэке-ліс.

У карціне «Чароўная Люканіда» былі амурныя жарсыці, стары муж, маладая жонка, галянтыны рыцар... але ўсе ролі выконвалі насякомыя. У самых патэтычных сцэнах гледачы плакалі ад съемеху.

Параўдайна-мэлядрамныя прыгоды разгортаўся і ў «Помсьце кінэматаграфічнага апэратора». Жук, здрадзіўшы жонцы, заляцаецца да страказы, жучыхах гуляе з вусачом, а пакрыўданы конік-папарацы здымася адультэр, каб паказаць яго ў кінатэатры.

У залаты фонд кінэматафу ўвайшлі стужкі Старэвіча 1913 г. «Калиды ў жыхароў лесу», «Вясёлыя спінкі з жыцьця жывёлаў», «Страказа і мураш» (паводле Крылова).

Зъдзіўленая прэса пісала, што Старэвіч... дрэсіруе жывёлаў. «У адным месцы карціны зъдзіўляе дрэсіраваная страказа, якая, стоячы на ружы, круціць ручку маленечкага здымачнага апарата», — пісаў аглядальнік пра «Авія-

цыйны тыдзень казураю».

Але Старэвіч жывёл не дрэсіраваў. Ён рабіў іх найдакладнейшыя макеты. Як? Тэхніка засталася таямніцай рэжысёра, якую ведалі толькі жонка Антаніна і дочкі Ірына і Яніна.

Учацьвярох яны рабілі працу цэлае кінастуды. Уолт Дысней з зайздрасцю гаварыў: «Гэты чалавек апярэдзіў усіх мультыплікатораў сусвету на некалькі дзесяцігодзінь».

Старэвіч паспрабаваў сябе і ў гульнявым кіно. «Страшная помста» паводле Гоголя ў 1912 г. атрымала Залаты мэдаль у Міляне. А фільм «Ноч на Калиды» сумяшчалаў актора Мазжухіна і анімацыйнага чарта.

У 1918 г. Старэвіч зъняў у Ялце «Зорку мора», выкарыстаўшы найскладанейшыя эфекты: шматлікія экспазіцыі праз карункі пены, рухомая карона з чалавечых целаў на тле неба... З савецкай уладай у ліцьвіна Старэвіча не было нічога супольнага — і ён эміграваў спачатку ў Італію, а затым у Францыю.

Там зъняў дасыціны мультфільмы «У лапах павука» (1920), «Жабкі патрабуюць караля» (1922), «Пацук гарадзкі і пацук палявы» (1926). А карціна паводле Андэрсэна «Голос салаў» (1923) выклікала захапленне ў Амерыцы. Старэвіч прыдумаў і сёрыю пра пацешнага

Старэвіч рабіў дакладныя макеты кузурак з драбнюткіх дэталяў. Тэхніка засталася таямніцай рэжысёра.

шчанюка Фэтыша, якія цяпер цытуе студыя «Піксар».

Дыў самі карціны Старэвіча глядзяцца надзвычай сучасна. Як «касьцомная» казка «Рэйнэке-ліс» па матывах францускага эпесу й казкі Гётэ.

Фільм быў распачаты ў 1928 г. Выкарыстоўваліся разнастайнія лялькі: ад 10 см да памераў у чалавечы рост. Для кожнай жывёліны — гарнілівая ільва, хітрага ліса, баязылавага зайца і зведзенай курыцы — рабілася да 500 масак. Гримасы аниматыных герояў былі жывавыя й рухомыя. (Таямніца матэрыялу, зь якога Старэвіч ляпіў лялькі, засталася невядомай.)

Але пры канцы 30-х у кіно прыйшоў гук, і карціна мусіла перарабляцца. Грошы на дарбку казкі Гётэ дала Нямеччына, дзе да ўлады прыйшли нацысты. «Рэйнэке-ліс» выйшаў у 1941 г. па-француску — і стаўся непераўзыдзеным. Але фінансаваныне стужкі гітлераўскім урадам сапсавала яе пракатны лёс — і карціна дасюль мала вядомая глядачу.

Неўзабаве пасля тых здымак дачка Ірына пачала сцеленіцца. Старэвіч здымай рэкламныя ролікі і распрадаваў унікальныя лялькі. Памёр Старэвіч 26 лютага 1965 г. пад Парыжкам у мястечку Фантэн-Дэ-Буа.

Унікальны съвет Старэвіча ня мае аналагаў — і застаецца загадкай забытага Кінства зь яго лялечным арыстакратызмам.

Кіназнаўца Аліксандар Арну скардзіўся: «Не паеду я да Старэвіча... Не жадаю, каб ён ператварыў мене ў камень або напусьціў сваіх гномаў, дамавікоў, духаў, сваіх жудасных мух і цмокаў ў зіхоткімі дыямантамі вачэй...» На што Старэвіч адказаў: «Сакрэта асаблівага німа. Усё гэта карпатлівая праца...»

Віленскі габрэй Савецкага Саюзу

Віленскі габрэй Абрам Роам нарадзіўся 28 чэрвеня 1894 году ў Вільні. У 1914—

17 гадох ён навучаўся ў Петраградзкім псыханэўралагічным інстытуце, а з 1917 да 1922 — у Саратаўскім мэдуніверсітэтэ. Адначасова працаваў у Саратаўскім аддзеле мастацтваў выкладчыкам і рэжысёрам у Паказальнім і Дзіцячым тэатрах. З 1923 году Роам стаў рэжысёрам тэатру Рэвалюцыі ў Маскве, дапамагаў Меерхольду ставіць «Возера Люль».

У карціне 1927 году «Папалунак Мэры Пікфард» Абрам Роам, які ўваходзіў у «вялікую пяцёрку савецкага кіно», з'яўляеца ў кадры ў ролі... рэжысёра. Годная постаць, жэсты, якія ня маюць нічога агульнага з «прапалетарскім калектывізмам».

Першая ж гульнявая стужка Роама «Бухта съмерці» (1926), нягледзячы на абавязковыя рэвалюцыйныя патас, спрачалаася з «Браняносцам «Пацёмкінам». Годнасьць чалавечых пачуццяў, культура кадру... і нешта яшчэ.

Талент Роама выбухнуў у нямым шэдэўры «Трэцяя Мяшчанская» 1927 г. Сцэнарыст Віктар Шклousкі працягнуўся ў сюжэт Юр'ю Тарычу, але той адмовіўся. У фільме Роама жанчына не хавае палубоніка ад мужа — і ўсе жывуць утраіх. Каля герайні адсылаюць «рабіць аборт у складчыну», яна з'яжджае з Трэцяй Мяшчанскаі разам зь ненароджаным дзіцем.

Скандалны сюжэт (узяты з газетаў) — Шклousкага таксама папракалі за нетактоўнасць да Брыкаў і Маякоўскага. Але цнатлівасць, псыхалагізм, арыстакратызм кадру, раскопа блізкія да стылю Жана Както.

Хаця ў фільме з'яўляеца партрэт Сталіна, сучасныя крытыкі называюць «Трэцюю Мяшчанскаю» адным з самых антысавецкіх фільмаў. Каля ў 1989 г. карціну ізноў паказалі на Захадзе, эўрапейцы прызналі яе сучаснаю і сваёй.

Карціна «Прывід, які не вяртаецца» (1929) з'яўляецца паводле навэлі Анры Барбюса. Вязня выпушкаюць на 24

«Трэцюю Мяшчанскаю» Роама называлі адным з самых антысавецкіх фільмаў.

гадзіны, і, калі ён ня вернецца, яго заб'е шпег. Турма ў фільме нагадвае познія кінажахі Гадара і трывъненія філёзафа Мішэля Фуко.

Але самы таямнічы фільм Роама — «Суворы юнак» 1936 г., вядомы таксама як «Камісар побыту», «Дыска-бол» і «Чароўны камсамолец». Карціна здымалася ва Украіне па сцэнары Юр'я Алеши. Дзеяньні адбываюцца ў ідэальний «савецкай» будучыні, герой-камсамолец захаханы ў жонку прафэсара; той — мізэрны ганарлівец. Партрэты Маркса-Энгельса-Леніна-Сталіна, гутаркі пра камунізм, але ніякага камунізму. Дзяўчына пра прапаведує

Фільмы Абрама Роама можна паглядзець у Музее гісторыі кіно (вул. Свярдлова, 4), папярэдне замовіўшы па т.: (017) 227-10-75.

Ніцшэ (!), героі нагадваюць антычныя статуі, дзівосныя карункі жалезнага плоту, сыненьні, якім пазайздросцілі бы нямецкія экспрэсіяністы.

Такога эўрапейскага дэкадансу Роаму дараваць не моглі: карціна імгненна была забаронена, над жыццём рэжысёра навісла пагроза.

З таго часу ён стаў вельмі абачлівым. Але нават у аднёсныя ідэялагічныя фільмы 50-х («Срэбны пыл» і «Суд гонару», пра выхаваныне на вукоўца-касмапаліта — Роам уводзіў адзеныне, твары і жэсты зусім не савецкія. У вайсковым фільме «Нашэсьце» (1944) — адзін з герояў — былы рэпрэсаваны, а статная маці героя (Вольга Жызынёва) зрабіла б гонар любой карціне пра шляхту.

Апошнія, дыямэнтавыя стужкі Роама 70-х паводле Купрына, Чэхава, Горкага («Гранатавы бранзалет», «Кветкі запозыненія», «Дачасны чалавек»), здаецца, цалкам улучаюць нараджэння Віленшчыны ў расейскую культуру. Але культурная празмернасць, пекнае шляхецтва застаюцца адбіткамі Кінства, пра якое мы ўсе залі.

Абрам Роам

нар. у 1894, у 1917—22 паралельна з мэдычнай, атрымліваў тэатральную адукацыю. У 1927 ужо ўваходзіў у пяцёрку найлепшых савецкіх рэжысёраў. Хоць яго карціны зь цяжкасцю ўпісваліся ў савецкія каноны.

Дзе паглядзець клясыку

У Музэі гісторыі кіно можна замовіць мастацкія фільмы паводле літаратурных твораў, а таксама дакумэнтальныя стужкі пра выбітных асабаў і значныя падзеі ў гісторыі Беларусі.

Алесь Адамовіч:

— «Вайна пад стрэхамі» (1967), рэж. У.Тураў, 97 хв., кіно;
— «Сыны ідуць у бой» (1969), рэж. У.Тураў, 96 хв., кіно / відеа;
— «Ідзі і глядзі» (1985), рэж. Э.Клімаў, 145 хв., кіно.

Зымітрок Бядуля:

— «Салавей» (1937), рэж. Э.Аршанска, 65 хв., ч/б, кіно.

Васіль Быкаў:

— «Трэцяя ракета» (1963), рэж. Р.Віктараў, 78 хв., ч/б, кіно;
— «Альпійская баляды» (1965), рэж. Б.Сыцяпанава, 95/87 хв., ч/б, кіно / відеа;

— «Пастка» (1966), рэж. Л.Мартынюк, 29 хв., ч/б, кіно;

— «Жадаю поспеху» (1968), рэж. У.Смагін, 59 хв., ч/б, кіно;

— «Ваўчыная зграя» (1975), рэж. Б.Сыцяпанава, 85 хв., ч/б, кіно;

— «Доўгія вёrstы вайны» (1975), рэж. А.Карпаў, 205 хв., ч/б, кіно;

— «Узыходжанье» (1976), рэж. Л.Шапіцко, 105 хв., ч/б, відеа;

— «Фрузаз» (1981), рэж. У.Нікі-фараў, 87 хв., кіно;

— «Знак бяды» (1986), рэж. М.Пташук, 151 хв., кіно / відеа;

— «Круглянскі мост» (1989), рэж. А.Мароз, 81 хв., кіно;

— «Яго батальён» (1989), рэж. А.Карпаў-ст., 137 хв., кіно;

— «Пайсці і не вярнуцца» (1992), рэж. М.Князэў, 73 хв., кіно;

— «На Чорных лядах» (1995), рэж. У.Панамароў, 70 хв., кіно.

Якуб Колас:

— «Першыя выпрабаванні» (паводле трывалігі «На ростанях») (1960/61), рэж. У.Корш-Саблін, 186 хв., ч/б, кіно;

— «Малады дубок» (1980), рэж. У.Колас, 26 хв., кіно.

Уладзімер Караткевіч:

— «Жыцьцё і ўзыненне Юрасія Братчыка» (паводле раману «Хрыстос прыязмліўші ў Гародні») (1967), рэж. У.Бычкоў, 84 хв., кіно;

— «Дзікае паліваннне карала Стака» (1979), рэж. У.Рубінчык, 134 хв., кіно;

— «Чорны замак Альшанскі» (1983), рэж. М.Пташук, 133 хв., кіно / відеа;

— «Маці Ўрагану» (1990), рэж. Ю.Марухін, 102 хв., кіно;

— «Сівая легенда» (1991), рэж. Б.Парэмба, 109 хв., кіно.

Кандрат Крапіва:

— «Хто съмлечца апошнім» (1954), рэж. У.Корш-Саблін, 98 хв., ч/б, кіно.

Янка Купала:

— «Паўлінка» (1952), рэж. А.Зархі, 81 хв., ч/б, кіно;

— «Раскіданае гняздо» (1981), рэж. Б.Луцэнка, 77 хв., кіно;

— «Тутэшшыя» (1993), рэж. У.Панамароў, 133 хв., кіно.

Міхась Лінкьюк:

— «Міколака-паравоз» (1956), рэж. Л.Голуб, 94 хв., ч/б, кіно / відеа.

Янка Маўр:

— «Палескія рабінзоны» (1934), рэж. І.Бахар, Л.Маўчанава, 65 хв., ч/б, кіно;

— «Неадкрытыя высipy» (1974), рэж. Л.Мартынок, 66 хв., кіно.

Андрэй Макаёнак:

— «Рагаты бастыён» (1964), рэж. П.Васілеўскі, 79 хв., кіно.

Іван Мележ:

— «Людзі на балоце» (1981), 153 хв.; «Апейка» (1982), 79 хв.;

— «Подых навальніцы» (1982), 142 хв.; «Блізкае і далёкае» (1984), 68 хв., рэж. У.Тураў, кіно.

Міхась Чарот:

— «Лясная быль» (1926), рэж. Ю.Тарыч, 74 хв., ч/б, кіно.

Іван Шамякін:

— «Крыніцы» (1964), рэж. І.Шульман, 90 хв., ч/б, кіно;

— «Хлеб пахне порахам» (паводле аповесці «Эшалён у Нямецчыні») (1972), рэж. У.Нікіфа-раў, 94 хв., ч/б, кіно;

— «Гандлярка і паэт» (1978), рэж. З.Самсонаў, 93 хв., віда;

— «Вазму твой боль» (1980), рэж. М.Пташук, 86 хв., кіно;

— «Вясельная ночь» (паводле аповесці «Шлюбная ночь») (1980), рэж. А.Карпаў, 67 хв., кіно.

а таксама:

— «Рудабельская рэспубліка» (пав. аповесці С.Грахоўскага) (1971), рэж. М.Калінін, 98 хв., кіно;

— «Літary на мармуры» (пав. аповядання У.Казько) (1980), рэж. У.Скарабагатай, 35 хв., кіно;

— «Трайнскі конь» (пав. п'есы М.Матукоўскага «Амністыя») (1980), рэж. У.Панамароў, 128 хв.;

— «Радаўніца» (пав. аповесці А.Кудраўца) (1984), рэж. Ю.Ма-

рухін, 77 хв., кіно;

— «Глядзіце на траву» (пав. Я.Б-рыля) (1984), рэж. У.Пазднякоў, У.Чацверыкоў, 66 хв., кіно;

— «Съведка» (пав. аповесці У.Казько) (1985), рэж. У.Рыбараў, 160 хв., кіно;

— «Восеньская сны» (пав. п'есы

А.Дударава «Вечар») (1987), рэж. І.Дабралюбаў, 84 хв., кіно;

— «Пушча» (пав. раману У.Ка-рамазава) (1987), рэж. У.Ворагаў, 134 хв., кіно;

— «Гамункулюс» (пав. аповесці

В.Ілатавай «Вузельчык Святаго-ра») (1988), рэж. А.Карпаў-мал., 97 хв., кіно;

— «Мудрамер» (пав. п'есы

М.Матукоўскага) (1988), рэж. У.Панамароў, 135 хв., кіно;

— «На чыгунцы» (пав. апавяданням У.Зарэцкага) (1988), рэж. У.Дзяргурін, 47 хв., кіно;

— «Плач перапалікі» (пав. рама-ну І.Чыгрынава) (1990), рэж. І.Дабралюбаў, 612 хв., кіно;

— «Ноч пры дарозе» (пав. апа-вяданням К.Чорнага і М.Гарэц-кага) (1991), рэж. У.Шувагін, 66 хв., кіно;

— «Ятрынская вядзьмарка» (пав. п'есы У.Адамчыка «Раіса Грамы-ка») (1991), рэж. Б.Шадурскі, 103 хв., кіно.

Фільмы па гісторыі Беларусі:

Разьдзел «Гісторыя Беларусі ў тварах»

— «Кастуся Каліноўскі» (1927), рэж. У.Гардзін, 70 хв., ч/б, кіно;

— «Канстанцін Заслонаў» (1948), рэж. А.Файнцимер, У.Корш-Саблін, 75/71 хв., ч/б, кіно/відеа;

— «Я, Францыск Скарыйна...» (1969), рэж. Б.Сыцяпанава, 98 хв., ч/б, кіно;

— «Бацька» (пра Міхаіла Шмырова) (1971), рэж. Б.Сыцяпанава, 89 хв., кіно / відеа;

— «Магіла льва» (пав. легенды пра

Машэку) (1971), рэж. У.Рубінчык, 75 хв., кіно;

— «Крыж міласэрнасці» (пра лёс А.Пашкевіч (Цёткі) (1991), рэж. Д.Ніжніковская, 330 хв., кіно;

— «...АЗь вождамъ» (пра К.Лыш-чынскага) (1992), рэж. Б.Сыцяпанава, 158 хв., кіно;

— «Птушкі бяз гнёздаў» (пра Л.Ген-юш) (1996), рэж. У.Дудзін, 86 хв., кіно.

Разьдзел «Варункі гісторыі нашай» (тэматычныя праграмы):

Пра Кастуся Каліноўскага:

— «Кастуся Каліноўскі. Супрацст-яныне» (1987), рэж. І.Шышоў, 10 хв. (дак.);

— «Жыў у волі» (1997), рэж. С.Пят-роўскі, 20 хв., кіно (дак.);

— «Кастуся Каліноўскі» (1927), рэж. У.Гардзін, 70 хв., ч/б, кіно.

Пра Францыска Скарыйну:

— «Загадка Францыска Скарыйны» (1973), рэж. Я.Колас, 10 хв., ч/б, кіно (дак.);

— «Францыск, сын Скарыйны» (1989), рэж. С.Гайдук, 60 хв., кіно (дак.);

— «Я, Францыск Скарыйна...» (1969), рэж. Б.Сыцяпанава, 98 хв., ч/б, кіно.

Пра Слуцкое пайстяньне:

— «Рэха збройнага чыну» (1992), рэ-ж. С.Гайдук, 20 хв., кіно (дак.);

— «На Чорных ладах» (1995), рэж. У.Панамароў, 70 хв., ч/б, кіно.

Музэй гісторыі кіно знаходзіцца ля Чырвонага касыёлу па адрасе Свярдлова, 4. Фільмы можна пая-рэдніе замовіць па тэлефоне (017) 227-10-75. Для асобных гледачоў і груп да 10 чалавек — паказ на тэле-экране. Для груп да болей за 10 чала-век — паказ на кіназкрасне праз від-апраектар.

Падрыхтаваў Андрэй Расінскі

pARTisan №6

Выйшаў новы нумар альманаху сучаснае беларускае культуры pARTisan.

Тэма нумару — вёска.

Альманах можна набыць у галерэі Падземка (пр. Незалежнасці 43), на кніжным кірмашы (Я.Купала 27, павільён В), у шапіку CD/DVD у пераходзе на пл. Перамогі (выход Том Тэйлар), у кніжным кіёску галоўнага будынку Акадэміі Навук. Таксама альманах можна замовіць праз інтэрнэт: www.knihni.net.

Каб атрымліваць кожны наступны нумар альманаху pARTisan, тэлефануіце: (029) 653-48-38 (Артур Клінаў), 619-80-53 (Аля Сідаровіч) ці пішыце на e-mail: arturklinov@yahoo.de, alja.sidarovicz@gmail.com

«Дзікае паляваньне» 1863 году

Гісторыі з Гарадзенскага гістарычнага архіву. Піша Але́сь Чобат.

Станіслаў Манюшка і расейская паліцыя

Летам 1851 г. расейскі губэрнатар у Менску паведаміў сваім калегам з Вільні і Горадні, што да яго зъянрнуўся па дазвол наведаць курорт Друскенікі «сын памешчыка Менскай губерні і арганіст менскага касыцёлу шляхці Станіслава Манюшка» і што разам з выдадзеным дазволам паставлены гэты Манюшка «пад негалосны нагляд паліцыі».

У «пяці беларускіх губэрнях» Расейскай імперый дзейнічала «палажэнне 1837 году», згодна з якім нават шляхці мог ездзіць свабодна толькі ў межах свае губерні, а далей патрабавалася «падарожная» — і допуск, і пропуск, і віза, і камандзіроўка, і ўсё разам...

У Вільні, як даносіў тамтэйшы паліцмайстар, Манюшка прабыў толькі дзень — і ўвесь дзень у касыцёле съятога Станіслава, дзе гаварыў з арганістам і сам паўдня граў на аргане.

У саміх Друскеніках Манюшка дзён дзесяць хадзіў піць мінэральную воду, і нават нані ў пакой у пансіянаце доктара Рэнера, заснавальніка курорту. Мясцовы пастарунак «з вахмістра і чатырох жандараў» ня меў з Манюшкам асаблівай работы, бо з Друскенікаў той нідзе не ўцякаў, адно схадзіў у бліжні лес на могілкі і ўсклаў белыя і чырвоныя ружы на могілу «былога ссыльнага» Яна Чачота. Пасыля чаго той самай дарогай вярнуўся ў Менск. Як прыйшлі съледам паліцэйскія рапарты, менскі губэрнатар распараадзіўся «негалосны нагляд» зынць, а «справу» закрыць.

Чым прости арганіст так зацікавіў ажно траіх расейскіх губэрнатаў?! А праста тое ж «палажэнне 1837 г.» ясна загадвало, што пад «негалосны нагляд» аўтаматычна трапляюць вось якія катэгорыі чалавечага роду: усе палякі, хто хоць бы год правучыўся ў Віленскай мэдычнай акадэміі ці ў Кіеўскім універсітэце (туды быў «пераведзены» Віленскі ўніверсітэт, пасыля разгрому 1832 г.); усе... інжынёры-чыгуначнікі; усе наведнікі курорту Друскенікі, на мяжы занёманскае Каралеўства Польскага; нарэшце, усе падпісчыкі якіх-кольвеk газетаў і часопісаў, няхай бы гэта былі афі-

Станіслаў Манюшка.

цыйныя «ведамасыці» якой-небудзь губэрні...

Цікава, як расейская паліцыя зь яе малымі штатамі спраўлялася з дзясяткамі тысячаў шляхты, і колькі сярод той шляхты было паліцэйскай агентуры?!

Такі парадак дзейнічаў да 1867 г. — і пад яго трапіў нейкі інжынэр-чыгуначнік Браніслаў Шварцэ, «францускападданны», які наняўся на будову лініі Санкт-Пецярбург-Вільня-Варшава, а перад паўстаннем 1863 г. рабіў на падпольны Жонд і перавозіў зброю для брыгадаў Серакоўскага, Аскеркі, Лянкевіча і Нарбута. А між іншым, і друкарню з запасам паперы — потым яе напаўсамавольна прысабечыў Каліноўскі, і так нарадзілася «Мужыцкая Праўда»... Спраўны быў «пад негалосным наглядам» той Браніслаў Антон Шварцэ — а шчыльнасьць «нагляду» відаць хоць бы са «справы» Манюшкі! Но ж сам камбінаваў і грошы шпациў сваім сълесарам і машыністам, а тыя бралі, рабілі і ня бегалі па паліцыю. Калі ёсьць людзі і грошы, тады кансыпрацыя лішняя, а дзе няма кансыпрацыі, там няма здрады з праваламі...

Эліза Ажэшка і яе «Пінская шляхта»

Вясной 1859 г. гарадзенскі губэрнатар быў у Санкт-Пецярбургу па службовых справах і раптам збаламуціў тэлег-

рамай свайго шэфа, генэрал-губэрнатора ў Вільні (да Горадні тэлеграф яшчэ не дасягнулі), каб «асабіста, тэрмінова, а сразу ж!» паслаць афіцэра зь віншаваньнямі ў маёнтак Людвіна Пінскага павету, да губэрнскага маршалка шляхты Калікста Ажэшки: імп'ератар Аляксандар II «падараўаў» маршалку прыдворны чын «камэр-юнкер».

У складанай імп'ерскай гіерархіі былі толькі два прыдворныя чыны, «камэр-гер» і «камэр-юнкер», якія мелі права хадзіць да імп'ератара без дакладу, толькі паведаміўшы дзяжурнаму афіцэру, і ніхто ня меў права іх не пусціць. Так што пінскі шляхціц Калікст Ажэшка раптам скочыў вышэй губэрнатораў.

Але за якія такія заслугі?!

У 1858 г. Аляксандар II першы раз наведаў Вільню, ня даў «ніякіх абязаньняў» пра Польшчу, а потым зрабіў крук у Вялікую Пушчу. І тут яго правадніком і таварышам выступіў Калікст Ажэшка, як губэрнскі маршалак і найлепшы знаўца ўзбрах, ласях, дзіках, настойках, наліўках, шляхцянках і просталодзінках.

Таго самага клану Антон Ажэшка ў 1831 г. быў «пад наглядам паліцыі», чытай, адседзеўся ад вайны ў сваім Людвінаве, але вось у 1838 г. яго «выслалі» ў Томск, дзе ён «пакутаваў за Польшчу»... «столанаочальнікам канцыляры» томскага губэрнатора — і вярнуўся па амністыі 1858 г., і маёнтак яго быў цэлы і на месцы. А паколькі ўвесь падпольны «саюз польскага народу», арыштаваны разам з Антонам Ажэшкам, пайшоў на шыбеніцу і катаргу, шляхта не без падставаў падзравала Ажэшку ў «здрадзе Айчыны» — і мянушку «Юдаш» прыляпіла яму навечна.

Быў яшчэ трэці, Фелікс Ажэшка, і меў трох сыноў — старэйшы Фларыян у 1861 г. скончыў у Санкт-Пецярбургу Мэдычна-хірургічную акадэмію і заадно набраўся там самі ведаеце якіх ідэяў, а два ягоныя браты Пётра і Браніслаў жылі на гаспадарцы ў сваім Пінскім павеце. У 1853 г. Пётра Ажэшка пашлюбіў беднаватую, але прыгожую Элізу Паўлоўскую з падгарадзенскай

«Дзікае паляванье» 1863 году

Працяг са старонкі 23.

Мількаўшчыны, якая толькі год назад выскочыла з кляштарнага пансіёну пад Варшавай...

Паўстаньне 1863 г. рассыпала разам з другімі «клан Ажэшкай». Фелікс памёр па арышце Фларыяна ў 1863 г. Самога Фларыяна выслалі ў Сыбір на дваццаць гадоў і ён не вярнуўся па «пойнай амністыі» 1863 г.: абжыўся, працаў лекарам, перабраўся ў Томск. Пётра таксама быў высланы і па дарозе зынк бязь звестак, а лёс Браніслава ўвогуле невядомы. Эліза Ажэшка, як толькі ў 1867 г. адміністратар «ваеннае становішча», пераехала ў Горадню, і пра яе далейшы лёс можна прачытаць у даведніках і энцыклапедыях.

Там ніяма толькі аднаго. Чаму пасяль «камэр-юнкера» і «Юдаша» ўсе свае творы — ад першага апавяданья «Малюнак з галодных гадоў» і да перадсьмяротнага рэквіюму Gloria Victis — пані Эліза падпісвалася Orzeszkowa?! Не Паўлоўская па бацьку, не Нагорская па другім мужы, інжынэры, за якім была «як за мурам каменным».

Чаму? А вось чаму. Бо кін выбіваецца кінам. Бо праз Калікста з Антонам «ажэшкай» так і было тое самае, што «здраднік». А хто цяпер пра іх памятае? Адзін пыл архіва... Адна ў съвеце вартая памяць — Эліза Ажэшка.

Якая ў нацыі памяць, якія там імёны, такая ў нацыі будучыня, бо ж ці не Эліза Ажэшка парыла неяк у Горадні віленскаму адвакату і варшаўскому карэспандэнту Францішку Багушэвічу: «Кінь, Франак, па-польску тэлеграмы ў газеты — піши ты вершы па-беларуску, і ўсё будзе добра!»

«Дзікае паляванье» 1863 году

Калі зімой 1863 г. да ўкраінскіх сёлаў над Дняпром дакаціліся чуткі пра «польскі бунт у Варшаве», па ўсёй Кіеўскай губэрні пляхта кінула вёскі ды маёнткі і пабегла ў Кіеў — да расейскага губэрнатора і пад ахову расейскага гарнізону. А хто застаўся дома ці не дабег — тых парэзали, а «двары» іх не палілі, як у «гайдамачыну», але зьбіралі сельскія сходы (!), на якіх дзялілі «панскую зямлю», ставілі на ўсіх дарогах «мужыцкую самаабарону» і высыпалі старастаў, а наўрат з праваслаўнымі бацошкамі ў той

Эліза Ажэшка.

самы Кіеў да таго ж расейскага губэрнатора, якому падавалі прынятая на сходах «універсалы», дзе дабіваліся «Цара, зямлі, волі — і някіх паноў!»

Становішча склалася настолькі неверагоднае, што кіеўскі генэрал-губэрнатор зайшоў у такі тупік, якіх нікто дагэтуль у Расейскай імперыі. А сталічны Санкт-Пецярбург баўся супрацьлеглага і патрабаваў ад губэрнатора, каб «польскі мяцеж» не перакінуўся за Дняпро, не зрабіўся «другой пугачоўшчынай», сялянскай вайной у самой Рэсеi, інсіпіраванай «мяцежнымі палякамі»!

Але з таго ж Санкт-Пецярбургу вясной 1863 г. прыехаў у Кіеў інкогніта жандарскі падпалькоўнік Міхайлаў, які падпрадкоўваўся толькі шэфу Корпусу жандароў князю Даўгарукаму. Незадоўга перад тым «мужыцкая самаахова» перахаміла і прывяла ў Кіеў «на вяроўцы» адстатаўнога старога генэрала, які сваёй брычкай вяртаўся з курорту ў Аўстрый. Парадок быў у тым, што «сяло» лічыла палякамі ўсіх, хто не ў мужыцкіх сёвітках і не ў расейскай вайсковай форме, — вось куды зайшла нянавісць да «польскага пана». А ўвесе ідэятызм становішча быў у тым, што цяпер губэрнатор меў бараніць тых «сяброў па клясе» і пасылаць на «сяло» карнія пацыфікацыі расейскага войска!

Трэба аддаць належнае падпалькоўніку Міхайлаву — знайшоў ён выйсьце. Падпалькоўнік прапанаваў прыслать у Кіеў жандарскі «спэцназ», 15—20 афіцэрэў з воінамі каўкаскай вайны, каб «зьніць з абароту» мужыцкіх крыкунуў і завадата-

раў. Але ня проста так, а «з улікам мясцовых казаньняў і ілжыных вераваньняў, прыклады якіх мною сабраныя па кожнай воласыці!»

Мне адразу рэзнула з памяці, калі чытаў гэту «справу» у архіве, жабрачка з «Дзікае паляванье караля Стаха»: «Мы стаялі, крычалі... а ноччу прыйшло дзікае паляванье і забрала мене мужыка, і ўсіх забралі, а нас выгналі з хаты»... Такіх «паляваньняў» у сярэдзіне XIX ст. у адной Кіеўскай губэрні разъвялося больш, чым бывала ў свой час ва ўсіх замках сярэднявечнай Эўропы. Так што падпалькоўнік Міхайлаў добра ведаў пра той «праваслаўны хрысьціянскі народ», што праваслаўны ён толькі на съвяты, хрост, шлюб і жалобу, а насамрэч жыве ў сваёй веры, у «дзікім паляваньні, і толькі яго бацца».

Праз месяц падпалькоўнік даклаў Даўгарукаву, што «бунт расьсяеўся, як і ўзынік», і тия дваццаць афіцэрэў могуць ехаць назад па крыжы і мэдалі...

Караткевіч у сваёй генеалагічнай аповесці проста лёгка пасунуў час, месца і дзеючых асобаў — замест 1863-га сталі 90-я гады XIX ст., замест Кіеўскай губэрні — такі ж глухмень Менскай, а замест «спэцназу» — засыцянковая шляхта. Каб ведаць «сапраўдную, а не кніжную» гісторыю, найлепш чытаць «рамантыка» Караткевіча — там ніводнай выдуманай дэталі. Самае важнае ў гісторыі — гэта «дэталі», бо там праўда, якой ня выдумаеш. Усё астатніе — гэта і ёсьць выдумкі — нацыянальныя, сацыяльныя, палітычныя сродкі школьнага выхаваньня і гадоўлі чалавечага роду дзеля нейкіх чарговых «вялікіх ідэй і мэтав».

Граф Мураўёў і царкоўныя грошы

Летам 1864 г., калі выйшаў царскі маніфэст пра «сканчэнне польскага мяцежу», віленскі генэрал-губэрнатор, генэрал ад інфантэрыі і граф Міхail Мураўёў з уласных сродкаў зафундаваў адзін мільён рублёў на пабудову мураваных — каб ня горш касыцёлаў! — цэрквяў «у Заходнім Краі» з мэтай, ясная справа, яго «русіфікацыі» і ў далейшым «расейскай калянізацыі». На той час адна мураваная царква, ад праекту і да першай службы, каштавала дваццаць тысячаў рублёў. «Фонд Мураўёва» меў збудаваць пяцьдзесят таіх цэрквяў.

Пакуль Мураўёў меў паўнамоцтвы дыктатара і пакуль дзейнічала ваеннае становішча, будаўніцтва пасоўвалася «звыш чаканьня» — напрыклад, палкоўнік Ян Барэйша са сваім пяхотным палком за адно лета (!) паставіў мураваны храм у мястэчку Гарадок (Бельскі павет), які там стаіць па сёньняшні дзень. Але потым сталічныя інтрыгі «прапольскай партыі» расейскай арыстакратыі, на чале якой быў пецярбурскі генэрал-губэрнатар Аляксандар Сувораў (унук, да рэчы, — гэта ён начапкі на Мураўёва мянушку «Вешальнік»), скончыліся тым, што Мураўёва з 1 студзеня 1866 г. высперлі ў адстайку, і ўсё «шаркоўнае будаўніцтва ў Заходнім краі» імгненна заглухла.

Сыходам за Гарадкам, мураваная царква мела паўстаць у суседнім мястэчку Крынкі — і калі толькі граф ажыў пасъля чорнай несправядлівасці за верную службу, ён адразу пацікаўся будаўніцтвам у Крынках: і дзе гэты мільён з «фонду Мураўёва» ўвогуле?

Адказ прыйшоў без канцылярскай валакіты: «Якія грошы ў выпадку беспарадкаў (!) і па памылцы прылічаныя былі да іншых часовых збораў і паступленняў і пералічаныя ў Віленскае губэрнскае кіраваныне міністэрства фінансаў».

«Нацыяналізавалі» «фонд Мураўёва» пацуکі канцылярскія, найхутчэй, каб заткнуць дзірку сваіх уласных крадзежаў...

Граф паскардзіўся пляменніку, а цяпер генэрал-губэрнатару ў Вільні генэралу Каўфману — тут канцыля-

рыя спрацавала імгненна, прызнала зладзействы і нават паведаміла, як съледзтва рухаенца: «Узбудзіў перапіску»...

Граф не здаваўся. Пайшоў пісаць трэцім і пятым разам — і атрымаў годны сябе (і ўсёя Расейская імპэрыя) адказ: «Паколькі грошай ужо няма, то знайсыці іх не падаецца магчымым».

Савецкая і пасавецкая канцылярскія пацуکі і злодзеі — гэта жалю вартыя эпігоны і графаманы ў пароўнанні з сапраўднай канцылярыяй — імпэрскай, вялікадзяржаўнай, вечнай...

Так «памерлі ненароджанымі» дзясяткі мураваных праваслаўных цэрквеў на Беласточыне, Гарадзенщыне, Віленщыне і Меншчыне, а 29 жніўня 1866 г. «праз такую перапіску» памёр сам граф М.Мураўёў, па мянушцы «Вешальнік». Вось такі эпілёт і такая эпітэфія. Службы Рәсей — і атрымаеш па-расейску...

А тыя цэркви на Беларусі, якія цяпер называюць «мураўёўкамі», паўсталі значна пазней, на пераломе XIX-XX ст. — копітам ужо дзяржаўнага бюджэту.

Ад Рэдакцыі: А той мураўёўскі мільён быў з грошай, рэквізаваных у беларускіх паўстанцаў.

Тагачасная
картыкатура
на Міхаіла
Мураўёва.

НОВЫЯ КНІГІ ДАСЛАНЫЯ У РЭДАКЦЫЮ

Польскія публікацыі крыніцаў па гісторыі Беларусі

Akty cechów wileńskich 1495—1759. Zebrał i przygotował do druku Henryk Łowmiański przy współudziale Marii Łowmiańskiej i Stanisława Kościatkowskiego. Przedmowa i skorowidzami opatrzył Jan Jurkiewicz. — Poznań: Wydawnictwo Poznańskie, 2006. — 611 + 493 + 320 s.

Акты віленскіх цэхаў 1495—1759. Сабраў і падрыхтаваў да друку Генрык Laūmianśki пры ўдзеле Марыі Laūmianśkай і Станіслава Касцяля-kouskaga. Прадмову і паказальнікі падрыхтаваў Ян Юркевіч. — Познань: Выдавецтва Познаньскае, 2006. — 320 st.

Кніга ўтрымлівае тэксты крыніцаў, сабраных і падрыхтаваных да друку ў міжваенны Вільні, публікацыя якіх была перарвана ў 1939 г. Другой усясьветнай вайны. З запланиванага двухтамовіка быў надрукаваны першы

том і значная частка другога. Але і з тых тамоў захавалася няшмат асобнікаў — бяз вокладкі, тытульнай старонкі, без паказальнікаў. У Вільні і сёньня распавядают, як у паваенны час асобнікі гэтай кнігі ўратаваў ад зьнішчэння тагачасны дырэктар Бібліятэкі Акадэміі навук Літвы праф. Юозас Юргініс. Але і сам укладальник падчас выезду ў Польшу здолеў захаваць некалькі асобнікаў уласнага выдання. Проф. Laūmianśki стаў у Познані заснавальнікам новай гісторыографічнай школы выучэння ВКЛ (гл. падрабязней «Спадчына прафэсара Laūmianśkага», НН, 18.08.2006). Таму ня дзіўна, што цяпер менавіта ў Познані вучнямі праф. Laūmianśkага тое даўніе выданыне было адноўленае і дапоўнене — паказальнікамі і іншым адпаведным дасведчальным апаратам.

Старонкі гарадзкай цывілізаціі Вялікага Княства ажываюць

на старонках дакумэнтаў. Жыцьця каліровага, кантраснага, скважнага, напружанага, веліка-душнага, рытуальнага. Высыяг-ляеца, што шмат якія мэнтальныя рэаліі тae эпохі засталіся і ў нашым жыцьці.

Akta zjazdów stanów Wielkiego Księstwa Litewskiego. T. I: Okresy bezkrólewia (1572—1576, 1586—1587, 1632, 1648, 1696—1697, 1706—1709, 1733—1735, 1763—1764). Opracował Henryk Lulewicz. — Warszawa: Wydawnictwo Neriton — Instytut Historii PAN, 2006. — 437 s.

Акты з'ездаў станаў Вялікага Княства Літоўскага. T. I: Пэрыяды бескарапалея (1572—1576, 1586—1587, 1632, 1648, 1696—1697, 1706—1709, 1733—1735, 1763—1764). Апрацаўваў Генрык Люлевіч. —

Варшава: Выдавецтва Neriton — Інстытут гісторыі Польскай Акадэміі науک, 2006. — 437 s.

Том укладзены з тэкстаў та-кой спэцифічнай для ВКЛ пасыля Люблінскай уніі інстытуцыі, як З'езд станаў. Реч у тым, што, паводле ўнійнае давомы, ужо ня мог зьбірацца Вальны сойм Вялікага Княства. Адзінным прадстаўнічы-закана-даўчым органам стаў супольны Сойм Рэчы Паспалітае. Але ў выніку крызісу бескарапалея, як наступіў хутка пасыля Любліна, нарадзілася своеасаблівая інстытуцыя — заменік Вальных соймаў ВКЛ — З'езд станаў ВКЛ. Гэты орган стаў неабходным для прыняцця ра-шэнняў, жыцьцёвых важных для ўсіх грамадзтва Вялікага Княства ў варунках адсутнасці ле-гітымнай цэнтральнай улады канфэдэрациі.

Алег
Дзярновіч

Савецкая Беларусь на ўсходзе Ўкраіны

Дом марыупальской культуры, аздоблены мясцовым мастаком.

Працяг са старонкі 16.

таксама малюнчыя ўзгоркі на беразе мора. Паводле мясцовай легенды, на адным зь іх Аляксандар Пушкін пісаў казку «Пра рыбака і рыбку». Нават помнік мерацаца ўсталяваць.

Мора-балота

«Ажно зь Беларусі? І варта было ехаць у такую далячынъ дзеля нашага балота?» — дзівіца цётка, у якой мы хочам арандаваць пакой. «Мора тут нецікае — гарачае, неглыбоке, асьвяжыцца толкам немагчыма», — наракае загадчыца мясцовае турбазы. Мора ж, сапраўды, вельмі цёплае, неглыбоке, пры беразе ногі трохі грузнуць у глей, які лічыцца вельмі карысным. Тут можна прайсці паўкілямэтра ад

берагу і не схавацца па пояс у вадзе.

АЗОУСКАЕ мора самае неглыбокое ў сувеце — максімальная глыбіня трохі перасягае 14 м. Вада на 5 градусаў цяплей, як у Крыме. Яна добра трymае на паверхні, хоць амаль несалёная, праз што ў гарачыню яе з ахвотай п'юць сабакі. Высокія хвалі тут нячастыя госьці. Усё разам гэта робіць мясцовыя курортны асабліва прывабнымі для сем'яў з малымі дзеткамі ды пэнсіянэрам. Апошняя часта любяць нагадваць: каб ня мора зь яго глеем ды гарачае паветра, даўно б парылі яны зямельку. Таму хутка перастаюць дзівіць сталыя дзядзькі, а то й баубулі, з галавы да ног перапэцканыя ў тарфяного колеру глей.

Рэшта цукеркамі

Асартымэнт пасялковых крамак

дазваляе правесці адпачынак без вылазак у горад. Тут працуе прынцып — чым далей ад мора, тым таньней. У цэлым кошты паралічныя зь беларускімі. Можна ўволю паласавацца таньнейшым, як у нас, печывам, марозівам ды садавіной, аматараў піва пацешыць багацьце асартыменту й адносная недарагізна ўкраінскага пеннага напою. Можна пабачыць прадукцыю берасцейскага «Санта Брэм-мар», хоць прысутнасць яе ў старым рыбацкім паселішчы ў першую чаргу дзівіць, а ўжо пасля выклікае пачуцьцё гонару.

Вады з-пад крану тут ніхто ня п'е, бо яна гарчэйшая, чым у моры. Па пітную ваду ідуць у краму, дзе яе прадаюць у пляшках, пакетах ды на разыліў. У самым скрайнім выпадку ваду бяруць у калодзежы.

Дзяржаўны гандаль адсутнічае, а

яго занядбаныя будынкі займае ўсюдысны «Ілыч».

На мясцовым кірмашы нам прапаноўваюць харч, вінтарку, посуд, касметыку ды гігінічныя сродкі, а таксама прэс — спрэс «жоўтую». Найперш цікавімся танным садавіной і рыбай. Ад апошняй гандляркі без прадыху ганяюць муҳаў. Тыя лятуць на печыва, якое ніхто не ахоўвае. Ад гэтага здаля падаецца, што ўсе гатункі печыва тут з разынкамі.

У адной з крамак прадавачка выдала рэшту цукеркамі-шыпучкамі, па 10 капеек за кожную. Папярэдзіла — захоўвайце да наступнага візуту, калі што — разлічымся.

Пры кожнай краме знаходзіцца імправізаваная альтанка, дзе ўдзень можна перачакаць гарачыню, а ўвечары падсілкавацца шашлыком, піццай ды варанымі ракамі. Або смачным украінскім баршчом ды адбіўнымі, якія прыгатуюць тут жа, пры кліенту.

Эстафета культуры і труда

Калі вы маецце на мэце адпачыць ня толькі фізычна, але й на колькі тыдняў забыцца на нашую рэчаіснасць, цалкам уласбіць гэтае жаданье на ўсходзе Украіны не атрымаецца. Мясцовыя жыхары ў большасці размаўляюць па-расейску ці на трасянцы. Свае гроши называюць ня грыўнамі, а рублямі. Шыльды з назвамі вуліцаў часцяком напісаныя на расейскай мове, як і ладная частка рэкламы. Па-украінску аформленыя бігборды з прэзыдэнтам Юшчанкам, які заклікае адміністратара недатыкальнасць, а таксама з рэкламай Samsung. Зусім як у нас у глянцевых часопісах на роднай мове рэкламуеца прадукцыя Bosch ды той жа Samsung.

Над праспектам Мэталургаў у Марыупалі расцягнута ў савецкім стылі ўсладуле чалавека працы, а ў Шырокіне ад рукі намаляваная афіша запрашает падзельніцаў у «эстафету культуры і труда». Пэнсіянэры ганяць свайго прэзыдэнта і моляцца на нашага, які ў калхозы не разагнаў, і парадак у краіне навёў. Пры гэтым старыя ездзяць у бясплатных аўтобусах, ды маюць ільготы на гарадзкі транспарт.

«Была я ў Беларусі, у Грозным...»

Нашая гаспадыня неяк увечары перахапіла нас на парозе, пасадзіла на лаву ды начала распытваць пра Беларусь ды Менск. «Была я ў вас некалі, рыбу зь семкамі ды алеем прадавала. Памятаю, мяжу перасякі ці то ў Гомелі, ці не, у Грозным...» — дзеліцца ўспамінамі кабета. Пра падзеі ў Беларусі тут ведаюць мала. Лукашэнка па-ранейшаму наш самы вядомы брэнд. Але ня ўсе да яго ставяцца адназначна прыязна — жанчына ў цягніку ў часе адной такай размовы ўзгадвае Сталіна ды рэпрэсіі.

Толькі мы самыя

У бюлётэні, прысьвежаным перспектывам самакіраванья, вычытаў, што дзякуючы высілкам мясцовай улады Марыупаль атрымае больш за чатырыста съмецьцевых

кантэйнэраў ды спэктэхніку. Вываз съмецьца — надзвычай балючае пытанье як для гораду, так і для навакольных паселішчаў. Гэта адзін з істотных мінусаў, што моцна адбіваеца на стане турызму.

Съмецьце раскіданае паўсюль — на вуліцах, пляжах. На высокай туі побач з пасялковым клубам ад Новага году матляюцца выгарэлыйні. Пытанье ня столькі ў адсутнасці съметніцу, як у культуры месьцічаў. Маладзён на вакзале кідае недапалак побач з пустой съметніцай, тут жа сталія кабеты лузгаюць семкі пад ногі. «Мы звыклі да таго, што нам нехта павінен ўсё зрабіць — адрамантаваць дарогу, усталяваць съметніцу. Гэты нехта — дзяржава, улады, ці ўласнік крамы, але толькі ня мы самыя. Але парадак павінен наступіць у нашых галовах, толькі мы самыя, арганізаваўшыся, здольныя зъяніць нашае жыцьцё, зрабіць яго больш утульным», — піша прыхільнік самакіраванья ў бюлётэні.

Аднак, як бы не палохалі горы съмецьца навокал, мора і навакольныя краявіды, гасцінныя людзі кампэнсуюць усё. Пакідаючы гэтае ласкавае мора-балота, ці хутчэй мора-возера, застаецца пры сваёй адвечнай зайдзрасці да жыхароў краёў, якіх лёс надзяліў морамі ды горамі.

Фота аўтара

Капітан Танака - ганчар

Неяк Капітан Танака вырашыў
папрацаць ганчаром.
Спачатку ён накапаў
рыдлёукай гліны.

Потым Танака наклаў гліны ў вазок.
Гліна была сухая і цяжкая, нібы камяні.

Пасьля Танака заліў гліну водой,
каб яна размокла і зрабілася мяккай.

Вільготную гліну давялося
добра разъмяшаць.

Танака круціць ганчарнае кола.
Камячок гліны пакрысе пачаў
ператварацца ў гаршчок.

Потым Танака
паставіў сыры
гаршчок у
адмысловую печ.

Гаршчок абпалываецца,
Танака цярпліва чакае,
паглядаючы на гадзіньнік.
У печцы вельмі горача!

Абпалены гаршчок зрабіўся цвёрдым.
Цяпер яго можна размаляваць фарбай.

Нарэшце гаршчок гатовы!
А як ты думаеш, для чаго
яго можа выкарыстаць Капітан Танака?
Можа быць, для таго,
каб наліць у яго малако?
Ці каб трymаць у гаршчку мёд?
А, магчыма, праста паставіць у яго
буket кветак?

Капітан Танака ©

16 жніўня а 15-й на сайдзе «Тузін гітоў» падведзеныя вынікі гадавога гіт-параду. Найлепшыя песні вызначаліся галасаваннем слухачоў у інтэрнэце. Найбольш галасоў (1154) набрала песня N.R.M. «Менск і Мінск».

Цікава, што і на трэцім месцы — песня пра Менск. Гэта «Схаванае сэрца»-гурту «IQ48» на слова Міхала Анэмпадыстава. Дванаццаць найлепшых песен году, вызначаных слухачамі «Тузіну», выйдуць асобным дыскам.

ЛЯВОН ВОЛЬСКІ

МЕНСК і МІНСК

Дарагія мінчане і госьці сталіцы,
Я хачу з вамі болем сваім падзяліцца.
Карацей, гэта брыдка, але сэ ля ві,
Мы ў сталіцы жывем нібы на дэльце сям'і.

Мы жывем адначасова ў двух гарадах,
Падваеные асобы зрываем нам дах,
Гэты факт паступова зрываем нам дах,
Дык наўжо ж нам ніколі ня склеіць, ня сышыць
Менск і Мінск — дэльце паловы сталічной душы.

Першы горад, які называецца Менск,
Не убачыш на мапах, у гэтым і сэнс,
Ён у сэрцы жыве, ён жыве ў галаве,
Шмат таго, хто у горадзе Мінску жыве,
А ў Мінску прапіска і гарвыканкам,
І Лядовы палац, і бэтонны паркан,
І дзяцінства майго прамільгнулыя дні,
Зруйнаваных дамоў съцены прывідныя.

Ёсьць у Мінску назовы бязрадасныя,
Ёсьць Калектарная, а ёсьць Базісная
Там народ забясьпечвае, правільны наш,
Выкананыя задачы пастаўленыя.

А па Менску прыемна шпацыраваць,
Дробных крамак вітрыны ўтульна гараць,
Там съпічастья вежы касцёлаў старых,
І дахоўка на стрэхах, двары і муры.

Усё блытаеца ў Мінску: хлеб і маца,
І Вялікі Каstryчнік, і Радаўніца,
І п'янай съязза, і такая папса,
Што ратунку ня дасьць ні «Мізім», ні «Упса».

Ну а з Менскам нічога ня можна зрабіць,
Немагчыма яго зруйнаваць, захапіць,
Ён ніколі, твой Менск, не памрэ, не згарыць,
Будзе мовай тваёю з табой гаварыць.

Мы жывем адначасова ў двух гарадах,
Падваеные асобы зрываем нам дах,
Гэты факт паступова зрываем нам дах,
Дык наўжо ж нам ніколі ня склеіць, ня сышыць
Менск і Мінск — дэльце паловы сталічной душы.

У 2007 годзе, годзе 125-годзьдзя Купалы і Коласа, «НН» штонумар друкуе творы беларускіх паэтаў. У ранейшых нумерах пабачылі съвет творы Генадзя Бураўкіна, Андрusя Храпавіцкага, Юрася Пацюпы, Міхала Анэмпадыстава, Сяргея Прылуцкага, Сяргея Сыса, Алеся Макрацова ды іншых аўтараў. Чакаем Вашых твораў.

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

Выставка фотографа «НН»

ВЫСТАВА

Менск. Партрэты

У мастацкай галерэі твора Л.Шчамялёва (пр.Рака-соўкага, 49) працуе фотавыставка Джэфа Баніфасіно «Менск. Партрэты». Людзі культуры і мастацтва вачыміа французскага фотографа.

У менскай артхаўс-галерэі «Падземка» (пр.Незалежнасці, 43) да канца месяца працуе фотавыставка Андрэя Лянкевіча «Living with Art» («Жыцьцё з мастацтвам»). Сэрыя прысьвечаная карцінам вядомага аўстрыйскага мастака Аляксандра Вальтнера, што трапілі ў прыватныя калекцыі мільянэраў. Каб перадаць жыцьцё карцін праз іх гаспадароў, Лянкевіч наведаўся ў лепшыя дамы Аўстрыі. Ён кажа, што там назіраў, як карціны і людзі ўзаемадзеяйнічаюць у прыватным, хатнім жыцьці.

ФЭСТЫВАЛЬ

Navinki

З 1 да 2 верасня ў Палацы мастацтва (Казлова, 3) у 9-ы раз пройдзе міжнародны фэстываль пэрформансу «Navinki». Трэці дзень фэсту (3 верасня) па традыцыі адбудзеца на возеры Вяча пад Менском.

КАНЦЭРТЫ

:B:N на радзіме

24 жніўня ў Бярозаўскім ДК рок-гурт :B:N збірае землякоў.

Зайграюць «Мясцовыя», «Кальмары», «Мамант». Пачатак канцэрту а 19-й. Квіткі: 2000 рублёў.

Адзіны канцэрт Андрэя Краўчанкі

25 жніўня экс-лідэр гурта «Why Not» Андрэй Краўчанка дасыць акустычны канцэрт. Ён жыве ў Вашынгтоне. Кожны яго выступ становіцца падзеяй для мэламанів. Клуб «Міленіум», 20:30. Даведкі т.: 638-78-96.

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

«Пэнэлёпа»

Фэмінісцкая мэлядрама са съвіным лычом.

Пэнэлёпа (Penelope)

Вялікабрытанія — ЗША, 2006, каляровы, 101 хв.

Рэжысэр: Марк Паланскі

Жанр: Мэлядрама, казка

Адзнака: 5,5 (з 10)

Пэнэлёпа нарадзілася ў старажытнай арыстакратычнай сям'і. Яна прыгожая, разумная,

дащціпная — вось толькі замест носа ў яе съвіны лыч. Сямены праклён будзе зьняты, калі Пэнэлёпу палюбіць нехта «такі ж, як яна сама». Бацькі наладжваюць агледзіны арыстакрататаў-жаніхоў, але ўсе ўцякаюць, толькі убачыўшы съвіное рыла. І вось аднойчы Пэнэлёпа знаёміца з гульцом-недарэкам...

Ангельскі палац, дзвіносны пакойчык Пэнэлопы, дзе яна хаваецца; уцёкі, горад са спакусамі, мэдыйны скандал, хэпі-энд.

«Патрыярхальны» казачны фільм упадабаюць схільныя да аўтатрэнінгу фэміністкі. Любую, што выбиўляе ад праклёну, яна могуць дасці Пэнэлёпе мужчыны. Яна мусіць палюбіць сябе сама. А мужчына, муж, палюбуйцік — так — для камплекту герайні, якая ганарыцца сваім ablіччам і сваім «гендерам».

Андрэй Расінскі

КАЛІ Б...

...беларускія памежнікі началі выкарыстоўваць ягоную тэрміналёгію. Напрыклад: «даць па мордзе».

МАРIONАК / Тэкст і ўжыка

КУР'ЁЗ

ОБЪЯВЛЕНИЕ

ТНУ Цензурный ведомства Беларуси
реализует дрова
для работников Сада
по цене 2 500 рублей за 1 м³

Справки
отдела

А ты падпішыся!

Каб рэгулярна атрымліваць «Нашу Ніву»,
проста падпішыце дамову. Дэталі — старонка 17.

**ПРЫВАТНЫЯ
АБВЕСТКІ****ПАДЗЯКІ**

Шчыры дзякую Алею Мазаніку за ма-

КАНТАКТЫ

Шукаю спадарожніку на адпачынку у Бодрум (Турыція). Ад'езд 6 верасня да 17 верасня. Т.: 665-02-25. Вольга

Пазнамёнасць з людзьмі, які цікавяцца

беларускім паганствам. paganism@tut.by

ПРАЦА

Хлопець 18 год, студэнт—законнік, шукае

стальную працу. Т.: 572-28-38, Аляксей

Студэнт МДПУ шукае дадатковую пра-

чу, звязаную з вывучэннем ангельскай

мовы (рэптытарства). Т.: 709-91-07

КНІГІ

Абмен культуралігічнай інфарма-

цыяй, кнігамі. Даюшы сціс праланоў.

Канферэнцыі, літаратурныя вечарыны,

выдавецкія праекты. Ад Вас — каптрана са

зваротным адрасам. А/с 195, 220030,

Менск. alesknig@mail.ru

Пралану набор падручнікаў па кампью-

тарных праграмаванын ў аблін на бела-

рускамоўныя выданы. alesknig@mail.ru.

Т.: 753-91-96

ПРАДАМ

Танна прадам цагляныя прыватны дом (2 узроўні, 50 кв.м.) з участкам 0,054 га, 10 хвілін хады ад менскай кальцавой. Знутры дабудаваны толькі на 35%. Падведзены сывітло і вада. Ёсьць печка. Газыфікацыя — да канца 2007 г. Прал 11 месяцаў — у межах Менску! Тэлефонайце ў любы час днія ночы: (029) 576-74-29.

Тэрмінова прадаецца 2-пакаёўка ў Дзяржынску. 4 паверх цаглянага 5-павярховіка (1995 г.), 47 кв.м агульной плошчы, 27 — жылой, з кухнія 7,6 м. Зашклёны гаубец, лічыльнікі вады і цяпла, падвал. Блізка 4 крамы, школа, прыпынак транспарту. Даўжыня садок у двары лі пад'езд. Прыгожы краявід з вакна, недалёка возера Дзягільна. За 50.500. Т.: (029) 701-62-70, 338-10-53, (017) 205-77-48.

**Савецкая Беларусь
на ўсходзе Украіны**

Падарожжа на
Азоўскае мора. Піша
Сямён Печанко.
Старонка 16.

**«Дзікае паляванье»
1863 году**

Гісторыі, знайдзеныя ў гарадзенскім архіве.
Піша Але́сь Чобат. Старонка 23.

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМИ

Судзьдзя гаворыць да абвінемых, трох вясковых хлопцяў:

— Вы абвініцеся ў тым, што хадзілі па вёсках і сиплявали забаронену песні. Прызнаеце вы сябе вінавательмі?

— Не, не признаём! — у адзін голас крыкнул хлопцы.

— Свідзец! Вы на гэта што скажаце?

Устае сведка, паліцэйскі стражнік.

— Сыпялі, ваша высокародзьдзе.

— Ці я ні помніце вы, што яны сипявалі?

— Труля-ля, труля-ля! ешча труля-ля і іншоу труля-ля!

Стары Шут

«Наша Ніва». № 31. 1907

Наша Ніва

незалежная газета

заснавана ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:

З. Вольскі (1906), А. Уласаў (1906—1914),

Янка Купала (1914—1915), А. Лукевіч,

У. Знамяроўскі (1920), С. Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Настя Бакшанская

шэф-рэдактар Андрэй Дынько

фотарэдактар Арыём Лява

галоўны рэдактар Андрэй Скурко

мастакі рэдактар Сяргей Харэўскі

заснавальнік Місціловы фонд выдання

газеты «Наша Ніва»

выдавец Прыватнае прадпрыемства

«Суродзічы»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:

220050, Менск, а/c 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,

8-029-707-73-29.

E-mail: nn@nn.by

On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос форматам А2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Ф. Скаріны, 79. Рэдакцыя не нісе адказнасць за змест рагайлінных абвестак. Кошт свабодны. Гавядзаныя абрэгістрацыі прысьвічаныя выданню №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Юрыйдычны адрас: 220101, г. Менск, пр. Ракасоўскага, 102-71. Р/р 3012206280014 у МГД ААТ «Белінвестбанку», Менск, код 764. Наклад 2239. Газета выдаецца 48 разоў на год. Нумар падпісаны ў друк 23.00 21.09.2007. Замова № 4585. Рэдакцыйны адрас: Ракасоўскага, 102-71.